Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 201 (15824) | 1981 оной сентябриин 1, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

ДАХЯАД ХОНХО ЖЭНГИРХЭНЬ

Сентябрин 1-нэй үдэр сэлмэг, бурхэгшье байбал, бүхэндэ hайханаар hанагдадаг. Юуб гэхэдэ, сентябрин 1-дэ шэнэхэн дуутай хонхо жэнгиржэ, hуралсалай шэнэ жэлэй эхилхые дохёолдог, бүгэдэ арадай hайндэр дуулдадаг байна бшуу. Харин hуралсалай шэнэ жэлэй түрүүшын үдэр бүгэдэ арадай hайндэр гэжэ тоологдохо заншалые хэншье бүрүүшаахагүй: hургуулида hурагшад, үхибүүгээ hургуулида hургуулаагүй хүн манай орондо байхагүй.

Hуралсалай мүнөө жэл дэмбэрэлтэ оршон байдалда эхилжэ байна. Түрэл партимнай түүхэдэ XXVI съездын [illegible]. Энэ хугасаа соо Коммунис партиин хараалhан асари ехэ түсэбүүдэй эхин табсан [illegible] совет арад үсэд шангаар ажаллана. Энэ ехэ тэмсэлдэ совет багшанар, hургуулиин hурагшад [illegible] hургуулида hуража байhан бүхы [illegible] мүн лэ хабаадалсаhан байха. Илангаяа hурагшадай ажалай, табадахи четвертиин, студентнүүдэй зунай амаралтын үедэ эдир үетэнэй гараар ехэ юумэн хэгдээ мэдээжэ.

Республикымнай хэдэн мянгаад хонидой hоohон hургуулиин hурагшад гараар хайшалагдаа, ажахынуудта үхибүүд үбhэ хуряалгада хабаадаа, овощ, картофель [illegible]. Ажалай болон амаралтын лагерьнуудта [illegible] эмхидхэгдэн түхеэржэ, эдир үетэн [illegible] шадабаа. Түнхэнэй районой «Восточные Саяны» колхоз, Захаминай районой Санагын совхоз болон бусадые нэрлэжэ болохо юм.

Бүхы дээрээ 11400 гаран үхибүүд амаралтын болон ажалай лагерьта амаржа, ажахынуудта сэгнэшэгүй ехэ туhа хүргэhэн байна. 1900-гаад үхибүүдые нэгэдүүлhэн hургуулиин 131 лесничество нажартаа hайнаар хүдэлhэн гараа юм.

Юрэнхыдэ пионерлагерьнуудта амарагшад нажарайнгаа амаралтые ниитэ туhатайгаар үнгэргэхэ гэжэ оролдоhон байна. Жэшээнь, дутын ажахынуудта туhалдаг, «Огоон патрульда» хабаадажа, ой модые түймэрhөө [illegible]. Дээдэ-Онгостойдо «Челночок», «Огонёк», «Зорька» пионерлагерьнуудта амарагшад «Огоон патрульда» илангаа идхэбхитэйгээр хабаадаhан байна.

[illegible] гараар олоной хүдэлмэридэ ингэжэ хабаадаhан hурагшад, наран, агаар гурбанай ашаар бэешэгээ тамирлуулжа, хүмүүжүүлэн хатуужуулаад, шэрэнгэжэ хангалтые [illegible] классуудтаа бусажа, эрдэмэй үндэhые шэнэ [illegible] шудалжа эхилхэнь тэдэ юм.

1981—1982 онуудай hуралсалай жэлдэ манай республикын hургуулинуудта 140 мянган шахуу hурагшад hуралсалдаа орохо. Харин нилээн олон hурагшад hургуулиин [illegible] анха түрүүнэ алхаха орохо. Гэбэшье 1-дэхи классай hурагшад олохонь hургуулинуудта гү, али хүүгэдэй саадууд, бэлэдхэлэй классууд hурсан, hуралсалай [illegible] байхадаа hайшаалтай. Hургуулиин анха түрүүшынхиеэ эрхэн бишыхан hурагшад hүлгэ ямараар угтахаб, hураха, шэнэ юумэ мэдэхэ [illegible] саашань дэгжэхэ гү, али үгы гү — хүбүүнэй hуралсалай саашанхи амжалта [illegible] дулдыдана. Тиимэhээ энэл бишыхан hурагшадые даажа абаhан багшанар [illegible] сагаа [illegible] хүн бүхэндэ онсо анхарал хандуулжа [illegible] тэдэнэй [illegible] байха зэргэтэй. Эгээл түрүүшынгээ [illegible] эхилжэ, классаа, багшатаа уулзаhан, эрдэмэй [illegible] эхилхэ сагые балшар наhатан тэсэжэ ядан хүлеэжэ байбал, hуралсалай амжалта лаб хангагдаха байна.

Юрэдөө, хэшээлэй, hуралсал-хүмүүжүүлгын шанар мүн бэлэдхэлhээ, тэрэнэй эрдэмэй болон политическэ [illegible] гэжэ мэдээжэ. Тиимэhээ **«HУРГУУЛИДА HУРАЛСАЛАЙ, АЖАЛДА ДУРАТАЙ ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН ШАНАРЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ, БАГШАНАРАЙ БА HУРАГШАДАЙ АЖАЛАЙ ДҮНГЫЕ СЭГНЭХЭ ХЭРЭГТЭ ХОЙРОГООР ХАНДАЛГЫЕ БОЛЮУЛХА, HУРАЛСАЛ АЖАБАЙДАЛ ХОЁРОЙ ХОЛБООЕ ХЭРЭГ ДЭЭРЭНЬ БЭХИЖҮҮЛХЭ, НИИТЭДЭ ТУHАТАЙ АЖАЛДА HУРАГШАДЫЕ БЭЛЭДХЭЛЫЕ HАЙЖАРУУЛХА, ЭНДЭ БАГШЫН ҮҮРГЭ ТОН ЕХЭ ОЙЛГОСОТОЙ. ТЭРЭНЭЙ АЖАЛДАА АЖАЛУУ, МЭРГЭЖЭЛЫЕНЬ ДЭЭШЭЛҮҮЛГЭДЭ АНХАРАЛ БАГАДУУЛЖА БОЛОХОГҮЙ. ГЭХЭТЭЙ ХАМТА ТЭРЭНЭЙ ХҮДЭЛМЭРИДЭ ТАБИГДАДАГ ЭРИЛТЭ ДЭЭШЭЛХЭ ЗЭРГЭТЭЙ»** гэhэн партиин захяа hабари хадаа август hарын hүүлшын үдэрнүүдтэ хэд хаанагүй үнгэрhэн зүблөөнүүд дээрэ гол уряа болоhон, hуралсалай шэнэ жэлдэ ябуулха хүдэлмэриин гол зорилгонуудые багшанар тодорхойлhон байна.

Нёдондо КПСС-эй XXVI съездые ажалай эрхим амжалтаар угтаха гэhэн тэмсэлэй орон доторнай эхилхэдэ, «Hурагша бүхэнине коммунис ёhоор hуража, ажаhуужа, тэмсэжэ hургаха» гэhэн Москвагай багшанарай үүсхэл ша хаанагүй, тэрэ тоодо Буряадай багшанарай зүгhөө дэмжэгдээ hэн. Энэ үе соо hургуулида горитой юумэн хэгдээ. Жэшээнь, хүмүүжүүлгын хэрэгтэ комплексно ёhоор хандаха эрилтэ бэелүүлэгдэжэ эхилээ, хэшээлэй, классhаа болон hургуулиhаа гадуур ябуулагдадаг хүдэлмэриин түхэлнүүд, онол арганууд нарижуулагдан hайжаруулагдана. Энэ талаар hайн дүй дүршэлнүүдые согсолхо хүдэлмэри hургуулинуудта үргэлжэлүүлэгдэхэ зэргэтэй. Тус хүдэлмэриин амжалта hургуулиин хүтэлбэрилэгшэдhээ, тэдэнэй шадабарихаа дулдыдаха юм.

Юрэдөө, коммунис хүмүүжүүлгын, марксистско-ленинскэ үзэл бодолые бүрилдүүлгын шухала асуудалнууд, hуралсалай болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие комплексно ёhоор эмхидхэн ябуулха эрилтэ 1981—1982 онуудай hуралсалай жэлдэ гол hуури эзэлхэ зэргэтэй. Энэ талаар манай hургуулинууд яhала ехэ дүршэлтэй болонхой ааб даа. В. И. Ленинэй намтарые, ажал ябуулгые, зохёолнуудые, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, Л. И. Брежневэй номуудые, илангаяа «Бага газар», «Шэргэн хүгжэлтэ», «Шэнэ газар» гэhэн номуудыень hурагшадта шудалуулха гээшэ гүнзэгы удха шанартай, тэрэл сурталай сэгнэшэгүй хурса зэбсэг байhанаа гэршэлээнхэй. Гэбэшье энэ талаар имагтал түрүүшын алхамууд хэгдэнхэй гээшэ. Hуралсалай шэнэ жэлдэ партиин XXVI съездын материалнуудые үшөө саашадань гүнзэгырүүлэн шудалуулха зорилго табигдана бшуу. Илангаяа түүхын, обществоведениин, литературын багшанар, классай хүтэлбэрилэгшэд бүхэн хэшээлэйнгээ, хүмүүжүүлгынгээ хүдэлмэриин түсэбүүдые табихадаа, эдэ мэтэ асуудалнуудые хараадаа абаха зэргэтэй.

Энэ хэрэгтэ hургуулиин партийна организаци, партиин райкомуудай хүдэлмэрилэгшэд мүн хабаадаха, шалгаха, заха ёhотой.

Тиихэдэ hурагшадай ерээдүйн мэргэжэлые зүбөөр шэлүүлхэ хүдэлмэри hургуулинуудта үргэлжэлүүлэгдэхэ. Энэ хэрэгтэ имагтал hургуули, багшанар хабаатай бэшэ. Ажахынуудай, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна комитедүүд энээндэ сэхэ хабаатай. Юуб гэхэдэ, ажалаймнай ерээдүйн халаан мүнөө эрдэмэй үндэhэ шудалжа, hургуулиин партада hууна гэжэ мэдээжэ.

Ажахы hургуули хоёрой хоорондо нягта холбоо барисаа байгуулhан жэшээнүүд республика доторнай олон. Хорин районой Үдын совхоз, тэндэхи hургуули, Сэлэнгын районой ажахынууд ба hургуули, Улаан-Үдын 8-дахи автобаза болон 35-дахи hургуули, Загарайн районой Шэнэ-Бэрээнэй завод ба тэндэхи дунда hургуули гээд тоолоо hаа, олон. Зүгөөр энэ дүй дүршэлые олоной олзо болгон дэлгэрүүлжэ, ажахы, предприяти бүхэнэй шефэй хүдэлмэриие hайнаар ябуулдаг болгохо зорилго партийна комитедүүдэй үмэнэ табигдана.

Hуралсалай ээлжээтэ жэл эхилжэ, дахяад хонхо жэнгирхэнь. Нажарай гурбан hара соо hайса амаржа, бэе махабадаа хатуужуулhан, ухаагаараашье, бэеэрээшье ургаhан hурагшад партануудтаа hууба, 6—7 наhатан анха түрүүнээ hургуулиин богоhо алхаба. Hурагшадайнгаа hуралсалай, шэнэ юумэ ойлгожо, мэдэжэ абаха гэhэн hайхан хүсэлые тодожо абан, эрдэм номой далай соогуур хүтэлэн, эдир хүнүүдые hурган, хүмүүжүүлэн болбосоруулха хэрэгтэ амжалта туйлахыень Буряадайнгаа багшанарта хүсэнэбди.

Hуралсалай шэнэ жэлээр, хүндэтэ багшанар, түрэлхид, hурагшад, таанадаа амаршалнабди!

— Эгээл hонин номнай энэ!

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ажалай үдэр

— Мүнөө таряа сабшажа, баал болгохо 5 комбайн, сенаж даралгада хоёр комбайн хабаадуулагдана. Үглөөнhөө ороohоной 3 комбайн сэхэ хадалгада табигдахань,— гэжэ парткомой секретарь Леонид Михеевич Родионов хэлэнэ. —Эдэ үдэрнүүдтэ 350 гектар шэниисэ унагаагаабди.

— Энэ жэлдэ бүхыдөө хэды шэнээн ороohо таряа абаха түсэбтэйбта? Тэрэнээ хэр дүүргэхээр байнат?— гээд асуухадамнай:

БААЛНУУД ЖЭРЫЛДЭНЭ

Заган тосхоной зүүн тээ хабтайн нэмжыhэн алтан шаргал шэниисын поли тээhээ жэгтэй hайхан хангал үнэр таража, оршон тойронхи агаарта тунажа, эндэ ажаллажа байhан хүн зоной хамар амые сорьёно. Тээ саана hубаряад ябаhан «талын онгосонуудай» хүнхин эхэ абяан аяар холуур сууряатан соностоно.

Имэ наратай сэлмэг үдэр тооhондо харлашаhан, тоhон болошоhон нюуртай хүбүүдэй абьяастайгаар хүдэлжэ байхые харахада урматай даа! Эдэ таряа унагаажа ябаhан табан комбайнай хойноhоо унаhан баалнууд аяар саана хүрэтэр зурын жэрылдэнэ. Мүн эндэ үшөө унагаагдаагүй таряанай хоолосуудаа надхуулан hалхинда долгитохо харагдана.

Эндэхи «Заганский» колхозой «Солодка» гэжэ газарта нэгэдэхи тракторна бригадын механизаторнууд манай ябаhан үдэр гурбадахи үдэрөө ажаллажа байгаа бэлэй.

Тус бригадада ажахын дүршэлтэй комбайнернууд Андрей Яковлевич Османкин, Антон Филимонович Иванов, Василий Аникеевич Иванов, Карп Филиппович Иванов. Виктор Филиппович Бельский гэгшэд хүдэлнэ. Эндэ техническэ харууhа хэхэ тусхай агрегат, тоhо түлишэ тараадаг автомашина болон бусад хэрэгтэй болохо түхеэрэлгэнүүд түгэс бии.

— Түсэбнайшье ехэ даа. 2550 гектар тарялан дээрэhээ 12,8 мянган гектар гү, али гектар бүриhөө дунда зэргээр 5 центнер таряа абахаар хараалнабди. Өөhэдөөшье мэдэнэт, мүнөө жэл дахинаа ган гасуур боложо, ургасамнайшье муу байгаа. Теэд манай механизаторнуудай, таряашадай оролдоhоной ашаар зарим полиhоо гектарай 10 центнер хүрэтэр ороohо таряа абахаар хүлеэнэбди,— гэжэ тэрэ харюусана.

— Энэ халуун хаhада хэд hайнаар хүдэлнэб?

— Оройдоол гурбадахи үдэрөө ажаллажа байнабди. Теэд манайда диилэнхидээ олон жэлдэ таряан ажалда хүдэлhэн дүршэлтэй механизаторнууд, хуу hайдамтай хүнүүд хүдэлдэг юм. Жэшээлхэдэ, эндэ ажаллажа байгшад сооhоо Карп Филиппович, Антон Филиппович Ивановууд хорёод гаран жэлэй туршада таряан ажал дээрэ хүдэлнэ. Тэдэнэр үдэрэйнгөө нормые 120—130 процент дүүргэдэг юм,— гээд харюусаба.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй таряа хуряалгада колхозой правлени, партком онсо анхарал хандуулаа. Юуб гэхэдэ, байгша ондо ургаа болоhон ороohо тарягаа тон наринаар, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын хойноhоо оролдожо байhаниинь бидэндэ ойлгосотой байгаа hэн. Эндэ хүдэлжэ байhан механизаторнуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Табан хоног бүхэндэ тусхай комисси мүрысөөнэй дүн согсолжо, илагшадта мүнгэн шан барюулдаг юм. Таряа хуряалгын hүүлээр тон hайнаар хүдэлэгшэдтэ ажахын чемпион гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдохо, колхозой правлени, партком, рабочкомой зүгhөө Хүндэлэлэй грамота, мүнгэн шан барюулагдаха байна.

Эндэ хүдэлжэ байhан таряашад үдэрэй хоёр дахин халуун эдеэгээр хангагдана. Эдээндэ байра байдал hайнаар түхеэрэгдэнхэй, Ажалай hүүлээр амарха арга бии. Механизаторнуудай үдэр бүриин дүн гаргагдажа, ханын самбарта үлгэгдэнэ.

Д. ДОНДОКОВ.

Мухар-Шэбэрэй район.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: А. Ф. Иванов, В. А. Иванов, В. Ф. Бельский, А. Я. Османкин. Комбайнууд шэниисын полиин дунда.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

КПСС-эй ОБКОМДО, БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

ЛИТЕРАТУРА БОЛОН ИСКУССТВЫН ТАЛААР БУРЯАДАЙ АССР-эй ШАНГУУДЫЕ ОЛГОХО ТУХАЙ

Литература болон искусствын талаар республиканска шангуудай Комитедэй дурадхалнуудые хаража үзөөд, КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет **Буряадай АССР-эй шангуудые нимэ хүнүүдтэ олгобо:**

Мунгонов Барадий Мункуевичта — уран зохёолшо, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ — «Баян зүрхэн» гэжэ романайнь түлөө;

Цырендоржиев Сергей Сультимовичта — уран зохёолшо, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ — «Эрмэлзэл» гэжэ тууҗануудайнь номой түлөө;

Буруев Владимир Яковлевичта — Буряадай Гүрэнэй Ленинэй орденто оперо болон баледэй академическэ театрай дуушан, РСФСР-эй габьяата артист — концертнэ-гүйсэдхэлэй ажал ябуулгынь түлөө;

Васильев Геннадий Георгиевичто — Буряадай АССР-эй арадай уран зураашан — «Тайгын хүүгэд», «ЗММК-гай хүдэлмэришэд», «Уулзалга» болон «Үльгэршэн» гэжэ бүтээлнүүдэйнь түлөө;

Логачев Николай Ефремовичтэ — РСФСР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша, режиссер-найруулагша;

Бройко Вадим Михайловичта — Буряадай АССР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша, уран зураашан;

Путивец Евгений Ивановичта — Буряадай АССР-эй арадай артист;

Рыжова-Туманова Нина Константиновнада — Буряадай АССР-эй габьяата артистка — Гүрэнэй ород драмын театрта И. Калашниковай «Шэнэ сагай шэнжэ» гэhэн зүжэг табиhанайнь гол рольнуудые гүйсэдхэhэнэйнь түлөө.

ТҮРҮҮШЫН ҮДЭРҺӨӨ

«Прибайкалец» колхозой механизаторнууд район соогоо эгээн түрүүлэн таряа хуряалгаяа эхилээ юм. Комбайнернууд А. А. Кашеев Б. С. Васильев хоёр жаткаар таряа унагаахадаа, үдэр бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Г. Д. Леонов, Е. Кузьмин, Е. Смирнов гэгшэд хэдэн зуугаад центнер хара таряа сохёод, тоог дээрэ оруулагданхай.

Тус колхоздо тарла хуряалгын хүдэлмэритэй жэгдэ намарай паар хахалагдана, намарай таряан таригдана. Карымскын отделениинхид 152 гектар, каменскынхид—100 гаран гектар намарай таряа таряад байна.

П. ХАЛТАНОВ.

Прибайкалиин район.

БОРООТОЙДОШЬЕ ҺААТАНАГҮЙ

«Георгиевский» совхоз район дотороо бултанhаа эртэ силос даража эхилэнхэй. Амгалантын отделенидэ 450 тонно шэмэтэ тэжээл нөөсэлэгдөө. Эндэ механизаторнууд Виктор Козшин, Владимир Смородников, Василий Мухутдинов, Владимир Николаев гэгшэд бороотойшье үдэртэ ажалаа орсоонгүй hайнаар хүдэлжэ байна. Мүн «ЖВН-6» түхэлэй комбайнай жолоошон Баян Жамбалдоржиев жэшээтэ ажалаараа шалгарна.

Хорин район. Ю. БАЗАРЖАПОВ.

ШАРМАЙН ОРОЛДОНО

Хамниин совхозойхид энэ жэлдэ ниитынгээ адууhа малда элбэг хүрэхэ тэжээл бэлдэхэ зорилготойгоор эртүүр нуга сабшалан дээрээ гараа hэн. Эндэ түбэй hү hаалиин фермые даагша Гонгор Зундуевич Дашимолоновой даадаг звенодо hаалишад, үхэршэд олоороо хабаадалсана. Тус коллектив түрүүшын үдэрhөө эхилжэ, габшагай ажалай эршэ абан, үдэрэйнгөө нормые 110 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Тэрээнhээ гадуур И. Е. Овчинниковай, Д-Ц. Б. Балдановай, Ц-Д. Х. Галдановай хүтэлбэрилдэг звенонууд мүн лэ hайнаар хүдэлжэ байнхай.

hүүлэй үедэ манай нишэ хура бороо ехээр орожо, үбhэшэдтэ ажалыень нилээд hаатуулба. Хэды нимэ бэрхэшээлэй ушараашье hаань, тэдэнэр сэлмэг үдэрэй час, минута бүхэниие шадамараар хэрэглэн, сабшаhан ногоогоо hайн шанартайгаар хуряажа абана.

Зарим нуга сабшалангай ургасын hайн бэшэ дээрэhээ шугы бургааhанай забhараар үдхэн ногоо унагаажа, бухал болгон табина. Ингэжэ манай совхозой ажалшад партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө шармайн тэмсэжэ байна.

С. ЦЫБЕНОВ.

Захаминай район.

ЗАНШАЛТА ЗҮБЛӨӨН

Аяар холын Ахын районой багшанарай заншалта конференци августын 27-до үнгэрөө. Һайндэрэйхеэр хубсалhан багшанар районой соёлой байшанда үглөөнэй 10 сагта суглараа. Тэдэнэй дунда залуу багшанар олон. «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй ёhоор, hурагшадай hуралсалай, хүмүүжүүлгын болон тэдэниие ажалда бэлдэлгын шанарые дээшэлүүлхэ талаар тэдэниие гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэри тухай» КПСС-эй райкомой таhагые даагша Ц. Р. Цыбденов элидхэл хэhэн байна.

Районой хоёр дунда hургуули — Орлигой болон Сорогой — бүгэдэ ниитын дунда hуралсалые бэелүүлхэ талаар эмхидхэлэй горитой хүдэлмэри хээ юм. Гэбэшье хэхэ хүдэлмэри яhала ехэ. Арадай депутадуудай Ахын райсоведэй гүйсэдкомой гэгээрэлэй таhагые даагша Г. Б. Будуев болон үгэ хэлэhэн бусад нүхэд тэрээн тушаа тогтоо.

В. ГАЛСАНОВ.

ҺУУЛЭЙ МЭДЭЭСЭЛ — ТАСС

ЭСЭГЭ ОРОНОО ХАМГААЛГЫН АГУУЕХЭ ДАЙНАЙ ТҮҮХЭ БЭШЭГ

Үнгэрhэн дайнай жэлнүүдтэ совет хүнүүдэй ажалай ба дайшалхы баатаршалгые харуулhан үнэтэ шухаг гэршэ баримтануудые суглуулжа, ерээдүйн үетэндэ үлөөхэ, ветеран бүхэниие анхарал оролдолгоор хүрэелхэ гэhэн патриотическа үүсхэл Ленинскэ комсомол гаргаhан байгаа. Тэрэ «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түүхэ бэшэг» гэhэн бүхэсоюзна бэдэрэлгын экспедициие үнгэргэхэ юм. Энэнь сентябрь hарада эхилжэ, олон миллион залуу эдэбхитэд хабаадаха байна.

Энээндэ зорюулагдаhан пресс-конференци Москвада үнгэргэгдэжэ, Дайнай ветерануудай совет комитедэй түрүүлэгшэ армиин генерал П. И. Батов, ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретарь Д. А. Охромий гэгшэд тэрээн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, экспедициин зорилгонууд тухай хөөрөө.

Экспедицинүүдтэ хабаадагшад айлнуудаар ябажа, урдын фронтовигууд, партизанууд, фашизмда эсэргүү подполидо хабаадагшад, тылэй ажалшад тухай баримтануудые суглуулха, эдэнэй дурсалгануудые, хөөрөөнүүдые бэшэжэ абаха байна.

Хото городуудта, hуурин тосхонуудта, ажалша коллективүүдтэ залуушуул ветерануудтай уулзаха юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай гайхамшагта hара, үдэрнүүдтэ тэдэ зорюулагдаха.

Экспедици совет арадай революционно, дайшалхы ба ажалай алдар солын газарнуудаар комсомолшууд болон залуушуулай бүхэсоюзна аяншалга эрхилэгдэхэ байна.

СТУДЕНТНЭРЭЙ ЕХЭ ХУБИТА

Энэ зундаа дээдэ hургуулинууд болон техникумүүдэй студентнэр оронойнгоо бүхы шахуу булан тохойнуудта хүдэлжэ, ажалай дүй дүршэл олоhон байна. КПСС-эй XXVI съездын нэрэмжэтэ бүхэсоюзна студентнэрэй отрядые хүтэлбэрилэгшэ В. Ляскин ажалай гурбадахи семестрэй дүнгүүд тухай ТАСС-ай корреспондентдэ хөөрэбэ.

Совет коммунистнуудай хуралдаанай шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ тодорхой хубитаяа оруулха гэhэн хүбүүд болон басагадай халуун эрмэлзэл хадаа 1981 оной ажалай семестрэй онсо шэнжэ болоно. Студентнэрэй барилгын отрядта эдэбхитэйгээр хабаадагшадые, эмхидхэгшэдые Эхэ ороной үндэр дээдын шангуудаар шагналга габшагай хүдэлмэридэнь ехэ нүлөө үзүүлhэн байха юм. Ажал хүдэлмэриинь үндэр сэгнэлгэдэ партиин эсэгэ ёhоной анхарал оролдолгодо харюусажа, бүхэсоюзна студентнэрэй отрядай гэшүүд үндэр үрэ, дүнгүүдые туйлаба. Барилга дээрэ арадай ажахын бусад hалбаринуудта 1,6 миллиардhаа үлүү түхэригэй хүдэлмэри хэгдээ. 20 мянга шахуу түхеэрэлгэнүүд ашаглалгада оруулагдаhан, хабсаргагдаhан байна.

РСФСР-эй Хара бэшэ хүрьhэтэ нютагуудые шэнэдхэн хубилгалгада, Баруун Сибириин нефтиин ба газай хэбтэшэнүүдые ашаглалгада, Алас-Дурна зүгэй ба холын Хойто зүгэй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөлгэдэ хабаадалсаха гээшэ хүндэтэй эрхэ мүн гэжэ дээдэ hургуулинуудай, техникумүүдэй түлөөлэгшэд тоолоно.

Студентнэрэй барилгын отрядай гэшүүдэй 60 гаран процентнь хүдөө нютагуудта ажаллаба. Тэдэнэр үйлэдбэриин, ажаhуудал хангалгын барилганууд хэhэн, ургаса хуряахадань, тэжээл бэлэдхэхэдэнь таряашадта туhалhан байха юм.

Сүлөө сагтаа хүбүүд, басагад хүдөөгэй hургуулинуудай hурагшадые, хүүгэдэй саадуудта ябагшадые хүмүүжүүлхэдэ туhалhан, аха классай hурагшадай ажалша нэгэдэлнүүдые шефтээ абаhан байна. Сэрэгэй-патриотическа ябуулганууд олоной хабаадалгатай байгаа.

(ТАСС).

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨН — олоной зохёохы эдэбхи №6

ШУХАЛЫН ШУХАЛА ХЭРЭГ

Мүнөө үедэ манай ажахыда ниитын адууhа малда үбhэ тэжээл бэлэдхэхэhээ шухала, харюусалгатай хэрэг гэжэ байхагүй. Энээниие хүн бүхэн мэдэнэ, ойлгоно. Энэл үедэ бүхы малдаа гүйсэд хүрэхэ тэжээл суглуулжа шадабал, ерэхэ үбэлжэлгээ hайнаар үнгэргэхэ, КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ алхам хэхэ байhанаа бидэ hайн мэдэнэбди. Тиимэhээ совхозой хүтэлбэрилэгшэд болон бүхы хүдэлмэришэдэймнай hанал бодол, хүсэл оролдолго энэл асуудалда хандуулагданхай гээшэ.

Энэ харюусалгатай хаhын эхилхэhээ урид цеховой бүхы партийна организацинуудта нэмэл партийна суглаанууд үнгэргэгдэжэ, тэжээл бэлэдхэлгын асуудал зүбшэн хэлсэгдээ hэн. Коммунистнууд болон бүхы хүдэлмэришэднай энэ асуудал элдэб талаhаань дүүhан бодожо, өөhэдынгөө арга боломжо, ургаhан ногоогоо багсаажа үзөөд, тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүн зониие эдэбхитэйгээр хабаадуулжа, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ талаар районой дотороо үүсхэл гаргаха гэhэн шиидхэбэри абаhан байгаа. Энэ үүсхэлыемнай КПСС-эй райкомой бюро, арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдком hайшааhан байна.

Нигэжэ үбhэшэдэй звенонууд байгуулагдажа, социалис уялгануудые баталан абаа бшуу. Энэ жэлдэ бүхыдөө 5 мянган тонно үбhэ, 2,500 тонно сенаж, 5 мянган тонно силос, 260 тонно модоной набша намаа бэлэдхэхэ түсэбтэй гээшэбди. Энээниие бэелүүлхэ арга боломжо бии гэжэ hанагдана. Мүнөө энэ даабари дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы хүдэлмэришэдэмнай шангалуулжа бии. Сабшалан дээрэ гүйсэд оньhожоруулагдамал дүрбэн звено, гар хажуурщадай 16 звено, тиихэдэ 11 звенодо мүн лэ хэрэгтэй техникэ үгтэнхэй гээшэ.

Үбhэшэдэй звенонуудые байгуулха үедэ партком звено бүхэндэ партийна нүлөө үзүүлжэ байхаар хараалhан ааб даа. Олонхи звенонуудые дүй дүршэлтэй коммунистнууд ударидана. Тиихэдэ саг зуурын партийна долоон бүлэгүүд эмхидхэгдэнхэй. Бэшэ звенонуудта саг зуурын партийно-комсомолой, комсомолой бүлэгүүд байгуулагданхай. Тэдэниие бэрхэ коммунистнууд болон комсомолшууд ударидана.

Коммунист хүн ажал хэрэгээрээ, өөрынгөө ажалда хандасаар бусадта жэшээ харуулжа ябаха уялгатай бшуу. Тэдэнэр ходоодоо түрүү зэргэдэ ябажа, амжалта туйлаха хэрэгтэ бэшэнээ элсүүлхэ зэргэтэй. Энэ уялгаяа манай олонхи коммунистнууд дүүргэнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, партиин гэшүүн Виктор Раднаевич Рабдановай ударидадаг звеногойхид хоёр табан хоногой дүнгөөр удаа дараалан түрүү зэргэдэ ябана. Мүн үнинэй коммунист Буда Цыденович Намдаковой толгойлдог звеногойхид баhа амжалтатай ажаллажа ябана.

Саг зуурын партийна бүлэгүүдые мүн дүршэлтэй коммунистнууд ударидадаг. Эдэ бүлэгүүд бүхы звеногойнгоо эгээл үндэhэ hууринь, түшэг тулгууринь болоно бшуу. Бүлэгэй коммунистнууд звено дотороо ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха уялгатай. Партиин гэшүүн бүхэн ниитын даабаритай. Политинформаци саг болзор сооньүнгэргэжэ, дэлхэй, орон дотор болон районой соогоо болоно байhан хэрэгүүд тухай хөөрэнэ.

Бригада, звено бүхэнэй хоорондо социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ горитой анхарал хандуулагдаа. Звено бүхэн өөhэд, өөhэдын социалис уялга абажа, арга боломжоёо хараалhан ааб даа. Социалис мүрысөөнэй дүн табан хоног бүхэндэ сосолоогдожо, илагшад урмашуулагдана. Мүрысөөнэй гуримаар табан хоногойнгоо түсэб 101—120 процент дүүргэhэн гүйсэд оньhожоруулагдамал үбhэшэдэй бригадада 100 түхэриг шан, харин 121 процент дүүргэhэн коллективтэ 150 түхэриг мүнгэн шан барюулагдана. Тиихэдэ гүйсэд оньhожоруулагдаагүй звенонуудай дунда хоног соо илажа гарагшадта мүн лэ мүнгэн шан барюулагдадаг. Гар хажуурщадай звенодо баhа мүнгэн шан барюулагдан урмашуулагдадаг. Илажа гараhан звеногой нэрэ хүндэдэ совхозой түбтэ ажалай алдар солын Улаан туг бодхоогдоно. Эдэ бүгэдэ үбhэшэдэй урма зориг бадаруулжа, эршэтэ ажалда элсүүлнэ.

Эртүүр бороогүй байhан аад, мүнөө болоhон хойно орожо, бага зэргэ хүдэлмэринемнай hаатуулна. Энэл үедэ сенаж дараха хүдэлмэрые шангадхаабди. Асито-Шанаа гэжэ газарта Буряадай АССР-эй гавьяата механизатор Борис Жамсаранович Аюровай толгойлдог гүйсэд оньhожоруулагдамал звено сенаж дараха хүдэлмэри эршэтэй hайнаар ябуулна. Бригадир хэдэн жэлэй туршада үбhэшэдэй бригадые ударидажа, нилээд дүршэлтэй болоhон ааб даа. Үнэхөөрөө, ажалша бэрхэ, хүн зондо үгээ ойлгуулжа шадаха хүн. Эндэhээ бригадынь хүдэлмэришье урагшатай бшуу. Энэ бригадынхид суудхэ хахад соо 200 тонно ногоо нүхэндэ хэбтэнэ. Бүхэлдөө хоёр үдэр соо 200 тонно ногоо нүхэндэ хэхэдэ, 100 түхэриг, гурбан үдэр соо 300 тонно хэжэ hаhан, 150 түхэриг, харин зургаан үдэр соо 1000 тонно хэхэдээ, 400 түхэриг үгтэхэ байна.

Юрэдөө, бидэ энэ халуун хаhада хүн бүхэниие хабаадуулжа, ургаhан ургасаа дүүhэн, юушье үлөөнгүй хүрлажа абахые оролдоно гээшэбди. Үгэн, залуугүй үбhэндэ гаража, хаба шадалаараа түрэл совхоздоо туhална. Нэгэдэхи отделенидэмнай 17 хүнөөс бүридэhэн пенсионернүүдэй звено байгуулагданхай. Тэдэниие Долгор Дугаровна Балданова ударидана. Үндэр наhатай болобошье, хүсэ шадал соогоо ажаллажа, 500 центнер үбhэ бэлэдхээд байна. Гадна үбhэшэдэй звенонуудта hургуулиин hурагшад, студентнэр олон.

Комсомол-залуушуулай звенонуудай дундаhаа залуушуулые hурган хүмүүжүүлэгшэ Максим Николаевич Тыкшеевэй ударидадаг звено амжалтатай хүдэлжэ байнхай. Залуу наhан зоригтой, согтой хүхюун ха юм лаа. Залуушуулнай ажаллахадаашье, амархадаашье ходоодоо дорюун шуу.

Үбhэшэдэй звено бүхэндэ хүдэлмэриин шанар шалгажа байха арадай хиналтшадай постнууд байгуулагданхай. Эдэ постнуудай олонхиие мүн лэ коммунистнууд толгойлно. Тэдэнэр сабшалгын шанар шалгана, үбhэ харгыгаар гээхэ гэхэ мэтэтэй тэмсэнэ. Звено бүхэндэ коммунистнууд болон комсомолшуудай ударидалга доро «сахилгаан» хуудаhанууд гаргагдана. Мүн арадай хинагшад «Халаахай» гаргадаг. Тиихэдэ парткомой гэшүүн бүхэндэ үбhэшэдэй звенонууд даалгагдажа, тэдэнэр саг үргэлжэ тэндэ ошожо, ажал хэрэгүүдтэйнь танилсажа байдаг.

Тэрэшэлэн бидэ үбhэшэдэй ахуй байдалай, наймаанай, соёлой талаар хангаха хэрэгтэ горитой анхарал абадаг гээшэбди. Автомагазин графигай ёhоор звенонуудаар ябадаг. Районой соёлой байшангай агитбригада үбhэшэдтэ олон удаа ошожо, лекци уншана, наада наадана.

А. БАЛДАНОВ,
Хэжэнгын совхозой парткомой секретарь.

ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ — БОЛЗОРhОО УРИД

Түнхэнэй районой «Маяк» колхозой hү hаалиин фермэнүүдэй hаалишад болон мал адуулагшад ехэхэн амжалта туйлаба. Эдэнэр hү гүрэндэ худалдаха арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабари 7,5 hара соо дүүргэбэ. Жэлэй түсэбэй ёhоор гүрэндэ 6500 центнер hү тушааха аад, тэрэнээ августын 16-да үлүүлжэ, бүхыдөө 6502 центнер hү тоhоной заводто тушааба. Эдэ үдэрнүүдтэ түс колхозой hү hаалиин фермэнүүдэй коллективүүд ерэхэ жэлэй тоосоогоор ажаллажа байна.

Колхозой туйлаhан иимэ ехэ амжалтада жэлэй эхинhээ хойшо үнгэрhэн долоон hарын туршада үнеэн бүриhөө түс түстаа 1880, 1844, 1794, 1374 килограмм hү hааhан Далахайн, Сагаан-Уhанай, Гужарай болон Хонгоодорой hү hаалиин фермэнүүдэй коллективүүд ехэхэн хубитаяа оруулhан байна.

Гүрэндэ hү худалдаха байгша оной түсэб болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ оролсожо, үнеэн бүриhөө 2000 килограммhаа дээшэ hү hааhан hаалишад эндэ олон. Тэдэнэй тоодо колхозой суута hаалишад Р. Д. Санжихаева, С. Г. Укоева болон бусад ороно. Нигэжэ шэнэ табан жэлые габшагай шанга ажалаараа эхилhэн «Маяк» колхозой hаалишад жэлэй дүүрэтэр 3200 центнер hү hаажа, 3000 центнерыень гүрэндэ худалдаха гэhэн дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абаба.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

Ашаг үрэ, шанар, дэлисэ — мүнөөдэрэй эрилтэ

АХА НҮХЭДЭЙ ЖЭШЭЭ

«Мүнөөдэр — үсэгэлдэрэйхиhөө, үглөөдэр — мүнөөдэрэйхиhөө hайнаар ажаллаха» гэhэн урия доро манай барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын коллектив мүрысэжэ, гүрэнэй даабари, абаhан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхэ гэжэ эрмэлзэнэ. Поездымнай коллектив ехэнхидээ залуушуулhаа бүридэдэг. Бидэ Таксимо нютагта хүдэлмэришэдэй поселок, промышленна, социально-соёлой объектнүүдые бодхоонобди. Ехэ, багашье объектнүүдые эрхим шанартайгаар, саг болзортонь ашаглалгада тушааха хэрэгтэ хүдэлмэришэднай бүхы хүсэ шадалаа зорюулдаг, гээгээнээр ажаллаха гэжэ эрмэлзэдэг гээшэ.

Бидэ Буряадай участогай эгээл зүүн захада барилга хэжэ байнабди. Манай нишэ хүрэхэ гээшэ тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ. Ганса авто-харгы бидэниие «ехэ газартай» холбодог юм. Түмэр замай Нижнеангарск-1 станциhаа манай Таксимо хүрэтэр 400 гаран километр зайда барилгын материал, оньhон техникэ, зэр зэмсэг бии. Авто-харгын муугаа болоно, ашаатай машинанууд ехэл удаардаг гээшэ. Энээн дээрэhээ барилгын материалай дуталдаха ушар али олон дайралдана.

Барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын залуу барилгашад арга боломжоо зүбөөр, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэжэ, байрын гэрнүүдые, столово, магазин олоор бариха гэжэ эрмэлзэнэ. Хүдэлмэришэдые hайн, дулаан байратай болгохын тула юун хэгдэхэ ёhотойб? Энэ асуудал ... поездын коллективэй бэшэ, мүн «Нижнеангарсктрансстрой» трестын захиргаанай, парткомой, профсоюзай комитедэй саг дары зүб тээшэнь шиидхэхэ гол шухала асуудалнуудай нэгэн болоно. Тиимэhээл энэ асуудалда ехэ анхарал хандуулагдана. Тодорхой хэмжээ ябуулганууд абтана гээшэ.

Хэнэйшье мэдэhээр, холын хойто нютагта оршоhон Муяын дайда ой модоор ехэ баян юм. Багжагар ногоон нарhан, шэлдэн улаан шэнэhэн мододые барилгада хэрэглэхэ хэрэгтэй болоgдоно. Нютагай материал барилгада үргэнөөр хэрэглэхэ гэhэн шиидхэбэри абтаа бэлэй. Энэ тон зүб гээд hанагдана. Поездымнай коллективтэ хюрөөдэмэл хэрэгсэлнүүдые гаргаха 5 рама үгтэhэн байха юм.

Эдэ раманууд мүнөө сүм ашаглагдажа, барилгада хэрэгтэй материал ехээр гаргагдана. Манай поездын барилгашад түс бүридөө хоёр байратай 30 гэрэй hуури таблад, барилга хэжэ байна. Эдэ объектнүүдые саг болзортонь ашаглалгада тушаахын тула бидэ хюрөөдэмэл хэрэгсэлнүүдые ехээр гаргаха болоно ха юмбибди.

Залуу хүдэлмэришэн А. А. Мялигай хүтэлбэрилдэг түрүү коллективые hаяшаг модо бэлэдхэхэ участогта эльгээгээ бэлэй. Эдэнэр модо ехээр бэлэдхэжэ, хюрөөдэмэл хэрэгсэлнүүдые hайн шанартайгаар гаргаха хэрэгтэ хубитаяа оруулна. Тон харюусалгатай участогта эльгээгдэhэнээ сэдьхэл зүрхөөрөө hайн мэдэрнэ, ойлгоно. Тиимэhээл даабаряа ходолоо үлүүлжэ, барилгын участогуудые материалаар дутамаггүйгөөр хангажа байнхай. Байрын гэрнүүдэй барилга hалал түргэнөөр хэгдэнэ.

Үйлэдбэридэ бии байгаа арга боломжонуудаа шадамар бэрхээр хэрэглэжэ, даабаряа үлүүлдэг хүдэлмэришэдэй тоо улам олошорно. Арбадахи табан жэлэй туршада эрхим hайн үрэ дүн туйлажа, БАМ барилгада бүхы хүсэ шадалаа ... пананнгаа, залуу барилгашадые хүмүүжүүлэн гаргаhанайнгаа Ленинэй орденоор шагнагдаhан Леонид Антонович Горбатенкын ... дын коллектив Таксимо пос... нилээд олон объектнүүдые ... соо, бодхоолсоншье. Эдэнэр ... ный түрүүшын ээлжээниие, ... хунар угааха гэр, бани олон ... гэрнүүдые бариhан байха юм. ... түс бригадын коллектив пос... котельнын хоёрдохи ээлжээние, ... ловын гэр, байрын гэрнүүдые ... сана.

Алишье участогта ажаллаа... гаа хүдэлмэришэдынь бүхы ... эрхим шанартайгаар хэдэг, ... үлүүлхэ гэжэ эрмэлзэдэг. Бри... Л. А. Горбатенко бүхы участ... даар ябажа, хэнэй ямараар хү... байдалые хинан шалгадаг, ... шэл заабари хэлэжэ ту... заншалтай. Л. А. Горб... манай поездын эгээл аха ... транспортна барилгада хори... ран жэл ажаллажа, дүршэл ... баритай болоhон хүдэлмэриш... рэнэй хэлэhэн үгэ сэнтэй, ту... шье байдаг. Үнинэй, бэрхэ ба... шан залуу хүдэлмэришэдэй ... шанга эрилтэ табижа шададаг.

Леонид Антонович хайшан ... барилга хэнэб? Яажа ажалаа ... хэнэб? Эдэ бүгэдые бидэ хала... ха гэжэ эрмэлзэнэбди. Олонхи ... барилгашад түрүү хүдэлмэри... онол арганууды хэрэглэжэ, ... бүтээсэ туйлана.

— Хүдэлмэриин үедэ hа... миин hууха гээшэ эшхэбтэр. Ш... наа, ехэ хэмжээнэй ажал хэжэ ... баряа үлүүлхын тула оролдож... тонбди, — гэжэ Л. А. Горбатенко ... дэниие hургана. Нээрээшье, ... үедэ яажа миин hуултай ... Нюугаад яахамнайб. Үлүү удаан ... хилха дуратайшуул бидэнэй. БА... барилгашадай дунда бии ... Энэ дутагдалые бидэ хамтын ... гөөр усадхаха ёhотойбди.

Д. БАЛЬЖИНОВ,
барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын хүдэлмэришэн.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын үдэрhөө эсэпэтэйгээр ажаллажа, 1981 онойнгоо түсэбтэ даабаринуудые саг болзорhоонь урид, Агуу Октябриин революциин hайндэр — ноябриин долоон хүрэтэр сүм бэелүүлхээр зоригжогшод Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводто олон юм. Тэдэнэрэй нэгэн — механическа цехэй токарь Анатолий Фёдорович Тепенко болоно. Дүй дүршэл түгэс, даалгагдаhан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандадаг энэ нүхэрнай халаанайнгаа даабари хододоо үлүүлэн дүүргэжэ, мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ дабшадаг заншалтай юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Ф. Тепенко.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

АЖАЛЛААЛ hАА, АМЖАЛТА ТУЙЛАХАШ

Хори гаран жэлэй туршада мал ажал дээрэ хүдэлжэ ябанаб. Түрүүшээр hүнэй фермын үхэрнүүдые харууhалааб, hүүлэй арбаад жэлдэ hубай малай гүүртэ даажа абаад, гэр бүлөөрөө хүдэлнэб. Гүүртэдэмнай тугаллаха үнеэд, гунжад үгтэдэг. Тэдэнээ ороондо оруулаад, түлынь абажа томошог болгоод, ондоо гүүртэдэ үгэдэгбди. Үнеэд, гунжадhаа гадна жэл бүри 7—8 буха баридагбди.

Малнай Хасууртын голой Харганата гэжэ газарта үбэлжэдэг, зундаа тэдэнээ Бүргын адагта гаргадагбди. Туталлаhан үнеэднай hаагдадаггүй, туталзаал тэжээдэг. Эхээ хүхэжэ ябаhан тугал түргэн томо болодог юм. Үнеэднай тугалаа ходо дахуулаад ябадаггүй, тугалнууд аминдаа байдаг. Юуб гэхэдэ, бэлшээридэ тугалаа дахуулжа ябаhан үнеэд мүртэйгөөр таргалдаггүй байха юм.

Малаа тобир тарган байлгахын тула, зун, намарай сагта иланга hайнаар харууhалха хэрэгтэй. Бидэ үдэр, hүни, хура бороо, хүйтэн, халуун гэнгүй, hайн бэлшээри бэдэржэ, hэлгэжэ байгаад, малаа бэлшээлэгбди. Тиимэhээ малнуудnай бэлшээриин үедэ hайн хүшэ абадаг. Таргаар үбэлжэлгэдэ ороhон мал, тобир зандаа ондо ородог, hубайрха гэжэ байдаггүй, hайн, томо тул үгэдэг.

Малдаа элбэг тэжээл бэлэдхээгүй hаа, ажалдаа амжалта туйлахань баhал бэрхэтэй. Тиимэhээ би гэр бүлэ, үхибүүдээрээ гүүртынгээ үбhэ өөрөө абадаг гээшэб.

Жэл бүри 1100—1300 центнер hайн шанартай үбhэ бэлэдхэдэгбди. Өөрын бэлэдхэhэн үбhэн арьбан, hайн шанартай. Мүнөөшье жэл урдынхиhаа бага бэшэ үбhэ соможо абаха гэhэн зорилго урдаа табяад, хүдэлжэ байнабди.

Олон жэлэй туршада гүүртэ дээрэ хүдэлхэ хугасаа соом түсэб, уялгануудаа дүүргээгүй ушар байгаагүй. Жэл бүри нэгэшье мал гарзада оруулдаггүйбди. Үнгэрөөшэ арбадахи табан жэлэйнгээ түсэб бидэнэр бүхы талаарнь үлүүлэн дүүргээ hэмди. 1977 ондо 100 үнеэн бүриhөө 88, 1978 ондо — 98, 1979 ондо — 92, 1980 ондо — 93 тугал абажа, гээлтэ хоролтогүйгөөр түлжүүлээ hэмди. Энэшье жэлэй түсэб, уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхэ арга боломжо манда гүйсэд бии. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ 100 үнеэн бүриhөө 95-hаа үсөөн бэшэ тугал абажа түлжүүлхэ, нэгэшье мал гарзада оруулхагүй гэhэн зорилго урдаа табиихайбди.

Оролдосотой hайнаар хүдэлөөд, ажал хүдэлмэридөө амжалтатай ябаhан хүн айл аймагтаа, нүхэдтөө хүндэтэй. Энэ талаар бидэшье гомдолгүйбди. Би өөрөө нютагай Соведэй депутадаар, парткомой гэшүүнээр саг үргэлжэ hунгагдажа байдагби. Намтаяа хамта хүдэлдэг Анна Дашиевна нүхэрни колхознигуудай Бүхэсоюзна гурбадахи съездын делегадаар hунгагдажа, Эхэ ороноингоо ниислэл Москва хото ошожо ерээ hэн.

Анна бидэ хоёр зургаан үхибүүтэйбди. Эгэ ба... лентина басагамнай ... Улаан-Үдэ хотодо ... Зүүн Сибириин техноло... ска институдта ороход ... шалгалта үгэбэ. Баша... бүүднай баран түсхай ... да, дээдэ hургуулинуу... болонхой. Тэдэмнай ... жашье, хүдэлжэшье ба... даа, мааниидаа орхидо... ерэжэ, туhалжа, зунай ... үбhэ, тэжээл бэлэдхэ... байдаг hэн.

Бидэ баран, тэрэ ... миний гэр бүлынхид ... баян, зол жаргалтай ... hуунабди. Би үнсэдөө ... гэн автомашинатайб, ... байра соохи юумэн ... бии, гүүртэ дээрэхи ... мнайшье hайн. Тэндэ ... байhаа эхилээд, бэш... шухала хэрэгтэй бар... нууд бии. Совет хүн... ажабайдал бүри hайн б... хо гэhэн түрэл Комму... партиингаа XXVI съез... шиидхэбэринүүдээр зори... урма зоригтойгоор хүд... байнабди. Хүдэлхэшьебди.

С. ТОГМИТОВ,
Захааминай районой Хамниин совхозой малай гүүртые даагша.

МОДОН ЮУНДЭ ҮМХИРНЭБ?

Хадын урда бооридо заримдаа хүлгөөтэйхэн болодог. Майлын хүбшэ ой соо унагаагдаhан модые эндэ тодхогдоhон кабель-кранай хажууда машинаар асаржа буулгадаг, харин доронhоо — Хандагатайн леспромхозой транспортна предприятиhаа гү, али Онохойн модоной комбинадhаа ерэhэн ашаанай томо машинануудта ашажа ябуулдаг юм. Хэрбээ машинануудай алишье талаhаа таhалгаряагүйхэн ерэжэ байгаа хада тосхон hүүриhаа таhархай холо хүдэлдэг энэ ажалша бишыхан коллективэй гэшүүд сүлөө забгүй байдаг.

Гэбэшье Хандагатайн леспромхозой Ааланай энэ кабель-кранда Онохойн модоной промышленна комбинадай автомашинанууд даншье үсөөнөөр хүрэжэ ерэдэг юм байна. Аргагүйдэхэдээл леспромхоз өөрынгөө транспортаар Удинск тосхон шадар түхеэрэгдэhэн доодо складта абаашажа буулгаха баатай болодог. Тэндэhээ хоёрдохёо ашагдажа, комбинадай Онохойдохи складта хүргэгдэхэ болоно.

Нигэжэ модо ээдтэнь тушаалга, болбосоруулга удаарна, үлүү ехэ гаргаша хэгдэнэ. Энэ ушар предприятиин, гүрэнэй түсэб, абаhан социалис уялгаяа дүүргэхэ хэрэгтэнь hаад түбэг ушаруулна. Мүрысэн ажаллажа байhан модо бэлэдхэгшэдэй урмые хухална.

Модо буулгадаг, ашадаг Ааланай талмай дээрэ нилээд ехэ модон обоологдонхой хэбтэнэ. Зариманиинь хэдэн жэлээр ойроо хүртөөгүй хадаа доронhоо үмхиржэ, шанараа гээжэ байhыень харабабди. Иимэ бэлэн модоной дай дархи обоолоотой байхада, тэрээндэ хорхойтохо, арга шадалаараа тэрээнhээ «хүртэлсэхые» обтогшод бии байдаг. Манай тэндэ ябаhан үдэр Хориин совхозой хэдэн хүдэлмэришэд эндэ ерэнхэй, модо ... мэдэжэ байгаа hэн.

— Машинанууд даншье hаа үсөөнөөр манда хүрэжэ ерэнэл даа. Ехэнхи ушарта миин, ажалгүй hууха саг болоно. Мүнөө бидэ халаан соогоо Майлаhаа ерэhэн табан машинын модо буулгаабди, тиихэдэ комбинадай «Ураган» гэжэ машина миил хоёр рейс хээд байна. Юун гэхэбши. Бүхэли халаан соогоо хэhэн хүдэлмэри ... даа. — гэжэ эндэ хүдэлжэ байhан оператор В. Н. Яковлев урмаа хухаран hүүгаа hэн.

Ааланай кабель-кран гурбан халаанда хүдэлгэгдэнэ гэхэ гү, али энэ түхеэрэлгэ ямаршье сагта байлгагдангүй, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ аргатай.

Үдэшын 7 час болошобо. Одоол хүлеэжэ ядаhан «Ураган» автомашина «үүхилhаар» хүрэжэ ерэбэ. Операторнууд тэрэнэй үта прицеп дээрэ саг дарыдань модо багсалан тэгээдхибэ. Десятник Галина Черных хэды шэнээн модоной ашагдаhые үнэмшэлhэн справка жолоошон Н. Борисовта барюулба. 80 кубометр. Нилээд горитой ашаан бэшэ гү?

Нигээд лэ хойно хойноhоо hубарилдан машинануудай ерэжэл байдаг hаа, ямар hайн байха бэлэй. Эндэ обоологдонхой, үмхиржэ хэбтэhэн модон саг соогоо арадай ажахын хэрэглэмжэдэ ябуулагдабал, түсэб, уялгашье дүүрэсэтэй, хүдэлмэришэдэй сэлин хүлhэншье урмашамаар байха hэн.

Тээд юундэшьеб. Онохойн модоной комбинадай дирекци эндэ буулгагдаhан бэлэн модые саг сооньабаашахаяа оролдоногүй. Таhалгаряагүй зөөжэл байгаа хадань, өөhэдтэнь ямар ехэ барышатай байха hэм.

Г. ГОМБОЕВ.

АГИТАТОРНУУДАЙ ХУБИТА

Болбосон түхэлтэйгөөр түбхинэhэн Тулдуунай совхозой түб тосхонhоо гаража, удаашьегүй Шэрэнги тосхонhоо урагшаа арба гаран модоной зайда оршодог газарта байрлаhан лугомелиоративна отрядай сабшаланда хүрэжэ ерэбэбди. Үбhэшэд үдынгөө сайлалгын hүүлээр үбhэеэ hурилхаеэ ошохо гэжэ машинадаа hуужа байба. Отрядай гэшүүд ехэнхидээ залуушуул. Тэдэнэр урма зоригтой, ажал хэхэ дуратай зон гэжэ хүхюун шог зугаагаарнь мэдэхээр.

Мүнөө директорэй уялга дүүргэжэ байhан, совхозой ветеринарна ахамад врач Цырендоржо Очирович Цыренжаповтай, энэ ажахын парткомой секретариин орлогшо, залуу нүхэр Бато Балдановтай үбhэшэдтэ ерээбди. Бригадын гэшүүд машинаhаа буужа, бидэниие угтан сугларба.

— Зай, хүбүүд, ажалнай хэр зэргэ ябана гээшэб! — гээд Цырендоржо Очирович сугларагшадта хандаба. — Бүхы юумэнтнай, зэр зэмсэгтнай hайнууд гү? Захиха, хэлэхэ юумэн бии гү?

— Үгы. Юумэмнай хуу hайн. Мянгаад шахуу центнер үбhэн сомогдоо. — гэжэ үбhэшэд булта дaa нэгэн дууга ар харюусана.

— Энэ ехэ hайн. Мүнөө республикымнай тэрэ тоодо районоймнай ажалшад хаа хаанагүй ургаhан ногоогоо hайнаар, шанартайгаар сабшажа, хуряажа абахын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ. Таанар hаяхан газетэнүүдтэ партиин областной комитедэй нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоевой статьятай танилсаhан, уншаhан байха ёhотойт. Эндэ ниитын малда үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ, сенаж, силос дараха, витаминтай үбhэнэй гурил татаха хэрэгтэ нилээд ехэ анхарал хандуулагдана. Энэ хадаа манай зорилго болоно. Теэд танай отряд хэлэhэн үгэдөө хүрэжэ, үбhэеэ яhала hайханаар, элбэгээр абажа байна гэжэ тэмдэглэхэ байнабди. — гэжэ директорэй орлогшын хэлэхэдэ, үбhэшэд хуу булта бэеэ заhан, сэхэ болон, урмашаhан янзатайнууд урда урдаhаа харалсана.

— Бидэнэр таанадай анхаралые удаан барихагүйбди. Нэгэ хэды үгэ уласхоорондын, мүн орон доторхи байдал тухай хэлэхэдэ, иимэ, — гээд Цырендоржо Очирович хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. Тиигээд тэрэ тобшохоноор энээн тухай хөөрэжэ үгэбэ.

Үбhэшэд нүхэр Цыренжаповай хөөрөөе ехэ анхаралтайгаар шагнажа, республика дотор тэжээл бэлэдхэлгэ хэр тэмдэглэhэн байна. — Дахин гэн гасуур болож, республикымнай хэдэн районуудта тэжээлэй ургамалнууд, тарялан, сабшалангай ургаса ехэ муугаар гараа. Энээн дээрэhээ ургаhан бүхы ногоогоо hайнаар сабшажа, хуряажа абаха гээшэ тон шухала. Тиимэhээ бүхы ургасадаа ёhоор хандажа, тэдэнээ шанартайгаар, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын түлөө бүхы хүн зон эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Республикымнай бүхы колхоз, совхозуудта тэжээл бэлэдхэлгэ яhала эршэмтэйгээр ябуулагдана. Зарим нютагуудай ажалшад нёдондо жэлэй энэ үеынхиhөө hуурагүй ехэ үбhэ хуряаба. Бидэшье энэ талаар дутанагүйбди. Манай совхозой үбhэшэд таряа хуряалгын эхилтэр нилээд ехэ үбhэ суглуулжа абаха байха

Удаань газетэ журналнуудаар хэр зэргэ хангагданабта радио шагнана гүт гэжэ hонирхобобди.

— Манай отрядта үдэр бүри шахуу шэнэ газетэ, журналнууд асарагдана. Телевизортэйбди, радиоприемник бии. — гээд үбhэшэд дундаа нэгэниинь харюусаба.

ябажа байнаб гэжэ hонирхобо.

— Энэ жэлдэ малай тэжээл бэлэдхэхэ түсэбтэ даалгабаринуудаа дүүргэхэ гээшэ иланга хүшэр, бэрхэтэйшэг байна, — гээд КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев өөрынгөө статья дотор

Нютагай хүн зон «Буряад үнэн» газетые уншадаг, эндэ толилогдоhон материалнуудаар hонирходог байна.

Отрядай партгрупоргнь — Цырен-Доржо Найданович Гылыкжамсуев. Тэрэ өөрөө механик юм. Техникынгээ hандарха, эбдэрхэдэ түргэн туhа хүргэдэг, заhабаридаг байна. Коммунист Степан Уваров бааля болгогдожо тармагдаhан үбhэ суглуулна. Үбhэ hурилдаг машина дээрэ Валерий Цыбанович Жалсанов ажаллана. Александр Абдрахимов «МТЗ-82» түхэлэй тракторoор ногоо сабшана.

Үнинэй коммунистка, пенсионер Сэндэмэ Дугарова үбhэшэдтэ амтатай эдеэ бэлдэжэ, hайхан сай шанаад угтадаг юм. Тиимэhээ тэдэнэр Сэндэмэ абгайдаа ехэ дуратай. Тэрэнээ ходо хүндэлжэ, али болохо туhа хүргэнэд. Отрядые ВЛКСМ-эй гэшүүн Баяр Батуевич Дашанорбоев хүтэлбэрилнэ.

Үбhэшэд үнгэрэгшэ жэлдэ нилээд ехэ тэжээл бэлэдхэжэ, совхоздоо тушаагаа hэн. Мүнөө жэлдэ ургаhан бүхы ногоогоо hайнаар хуряажа абахын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ тэдэнэр таримал ногоо сабшажа эхилбэ. Отрядай мэдэлдэ 1300 гектар талмай үгтэнхэй.

Энэ отрядhаа бидэнэр саашаа ябажа, Федоровко гэжэ нэрэтэй нютагта түбхинэhэн үбhэшэдэй звенодо хүрэжэ ерэбэбди. Энэ звено мүнөө үедэ совхоз дотороо эрхимлэжэ ябана. Эндэ партгрупорг — Максим Моисеевич Ми... лонов. Өөрөө баалтай үбhэ суглуулдаг агрегадта хүдэл... Хажуурщаниинь коммунист Добчинжап Рыгзенович До... жиев. Тэрэ шадамар бэ... хээр машинаяа жолоодо... нилээд ехэ талмайн үбhэ ... гоо унагаагаа. Бригадирынь КПСС-эй гэшүүн Владимир Данзансвич Дамбиев юм.

Хуряалгын хүдэлмэриин ... да тээхэнэ үбhэшэдэй дунда ойлгуулгамжын хүдэлмэри ябуулха агитаторнууд томилогдоо hэн. Тэдэнэрэй хөөрэлдөө үнгэргэхэ график табигдаhай. Агитаторнууд графигай ёhоор даалгагдаhан участогуудтаа ходо ошожо байдаг. Эдэнэр хэд бэ гэхэдэ, директорэй орлогшо, ветеринарна ахамад врач Ц.-Д. О. Цыренжапов, парткомой секретариин орлогшо Б. Ч.-Д. Балданов, hургуулиин багша В. Ц. Ба... маев, ахамад агроном Б. Ц. Батуев, агроном Н. Ц. Чин... лёва, ахамад инженер М. Д. Бадмаев, комсорг ... Дулгаров болон бусад нүхэд болоно.

Агитаторнууд шэнэ hонин дуулгахаhаа гадна, социалис мүрысөөнэй дүн сосголжо, илагша звеногой түрүү hуурида гараhан тухай мэдээсэнэ.

Үбhэшэдтэ hаяхан районой соёлой байшангай агитбригада ерэжэ, бэлиг шадабаринь харуулаа.

— Үбhэшэдэй амжалтада тэдэнэй дунда эмхидхэгдэhэн ойлгуулгамжын хүдэлмэри нилээд ехэ туhа хүргэнэ, — гээд директорэй орлогшо Цыренжапов, парткомой секретариин орлогшо Балданов гэгшэд дуулаа hэн.

Д-Д. ГАРМАЕВ,
манай корр.

Ярууны район.

...БЭЛДЭҺЭН ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ БЭРХЭНҮҮД БАЙҺАЙ!“

...27—28-най үдэрнүүдтэ Улаан-Үдын индуст... педагогическа техникумэй актова зал соо Бу... АССР-эй техническэ мэргэжэлэй һуралсалай зур... ...дай багшанарай заншалта зүблөөн болоо. Буряа... АССР-эй техническэ мэргэжэлэй һуралсалай управле... ...чальник В. М. Горлов «КПСС-эй XXVI съезд ба тех... ...мэргэжэлэй һуралсалые саашадань хүгжөөхэ зо... ...нууд» гэһэн элидхэл хэһэн байна.

...ны эрдэмэй һургуулинууд мэтэ, техническэ мэр... ...й һуралсалай зургаанууд сентябриин 1-дэ үүдэеэ ...р сэлижэ, ерээдүйн хүдэлмэришэдые һургажа за... ...ю юм. Тиимэһээ техническэ мэргэжэлэй һуралсал... ...тай хүдэлмэрилэгшэд һуралсалай шэнэ жэлдэ гол ...шар зорилгонуудые бэелүүлхэ байһанаа зүбшэн ...бшуу.

...й корреспондент Ц. Дондогой нүхэр В. М. Горлов... ...ажа, хэдэн асуудалда харюу абаа һэн.

...ал: — Василий Ми... ...залуу хүдэлмэри... ...бэлдэхэ асуудал ма... ...публикада хэр зэр... ...шагдажэ байна гээ-...

...у: —Техническэ мэр... ...һуралсалай 37 эмхи ...индустриально-пе... ...ска техникум хүдэл... ...эй халаанине бэл... ...дэг. Һуралсалай үн... ...жэлдэ 15000 хүбүүд, ...хүдэлмэришэнэй мэр... ...дые шудалжа бай... ...абадахи табан жэлэй ...манай управлениин ...дүрбэн һургуули ...байха. Тиихэдэ һу... ...тоо хоёр мянгаар ... Техническэ мэр... ...һуралсалда имагтал ...хубилалта болоо бэ... ...шанарайнгаа та... ...нжаржа байгаа гэ... ...ан тэмдэглэхэ ду... ... Дунда эрдэм... ...дэлмэришэдые бэлдэл... ...жэн оролго эхилээ. ...арбан класс дүүр... ...залуу хүнүүдые тех... ...училищида һурган, ...ришэдэй мэргэжэл ол... ...гэр үргэлжэлэгдөө.

...ал: — Һуралсалай ...жэлдэ хэды хүн ГПТУ-... ...ТУ-да болон техни... ...училищинуудта абтаа ...түсэб дүүргэгдэ гү?

...у: — Арбан нэгэдэ... ...жэлэй түрүүшын ...ээ гү, али 1981— ...онуудай һуралсалай ...техническэ мэргэжэлэй ...нуудта бүхы дээ... ...950 хүн абтаха ёһо... ...байгаа. Тэдэнэй 2750-... ...дунда эрдэм олгодог ...СПТУ-нуудта, 3050 ...техническэ училищида ...түсэбтэй һэн. 2-дохи ...училищи (директорынь нүхэр Потапенкова), 1-дэхи ГПТУ (директорынь нүхэр Шишков) эдиршүүлые абаха түсэбөө августын 1-дэ дүүргээд байгаа. Тиихэдэ 8-дахи, 11-дэхи, 15-дахи ГПТУ-нуудта түсэбынь дүүрэнтэжэ байнхай. Харин 3-дахи, 4-дэхи, 7-дохи ГПТУ-нууд, 4-дэхи, 11-дэхи СПТУ-нууд болон бусад зарим училищинууд һурагшадые абаха түсэбөө дүүргээгүй. Илангаяа барилгын мэргэжэлээр һурагшадые абаха түсэб муусa бэелүүлэгдэжэ байна. Барилгын кадрнуудые бэлдэлгын тон шухала байһан тухай һаяхан партиин обкомой пленум дээрэ үшөө дахин тэмдэглэгдээ һэн. Техническэ мэргэжэлэй зарим училищинууд эдиршүүлые абаха түсэбөө юундэ дүүргээгүйб гэхэдэ, тэдэнэй коллективүүд эмхидхэлэй хүдэлмэрие угаа муугаар ябуулаа гээшэ. Гадна һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ дутуу дунданууд олон, журамынь һула байна. Юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудтай мүнөө болотор зарим училищинууд холбоо барисаа байгуулжа шадаагүй. Эдэ мэтынгээ дутагдалнуудые нэрлэгдэһэн училищинууд дары усадхаха уялгатай.

Асуудал: — Техническэ һуралсалай зургаануудай материальна үндэһэ һуури хэр бэхижэнхэй гээшэб?

Харюу: — Юрэдөө, арбан нэгэдэхи табан жэлдэ бидэ арадай ажахыда 55 мянганһаа үлүү залуу хүдэлмэришэдые бэлдэхэ түсэбтэйбди. Тэдэнэймнай 14 мянганиинь техническэ мэргэжэлэй хажуугаар дунда эрдэм оложо гараха, 15000-ниинь техническэ училищи дүүргэхэ зэргэтэй. Энэ хадаа горитойхон түсэб гээшэ. Энээниие бэелүүлхын тула һуралсалай зургаануудай комплекснуудай барилые түргэдхэхэ, хараалагдаһан түсэбөөнь үрдшалан ашаглалгада үгэхэ зорилготойбди. XI табан жэлэй туршада техническэ мэргэжэлэй һургуулинууд олошоржо, тэдэнэй тоо 42-то хүргэгдэхэ юм. Тиихэдэ барандаа дунда эрдэм олгодог, мүн техническэ училищинууд байха зэргэтэй. Мүнөө үедэ Хэжэнгэдэ, Хяагтада, Ивалгада, Баргажанай-Адагта, Тагауровада болон бусад газарнуудта техническэ һуралсалай комплекснууд баригдажа байнхай. Зүгөөр барилганууд удааруулагдана. Энэ хэрэгтэ капитальна һомолой мүнгэн һүлэй табан жэлдэ оройдоо 47 процент ашаглагдаа. Ушардаг дутуу дундануудые дары усадхажа, удаарһан, нобшорһон барилгануудаа дүүргэхэ хэмжээнүүд абтаха юм бэзэ. Һуралсалай материальна үндэһые эрид һайжаруулан, бии байһан училищинуудые саашадань хүгжөөжэ шадаал һаа, XI табан жэлэй даабари дүүргэхэ байһамнай ойлгосотой. Хүдэлжэ байһан училищинуудай һуралсалай материальна үндэһые һайжаруулха зорилготойгоор жэл бүри 600000 түхэриг хүрэтэр мүнгэн үгтэдэг. Тэрэниие хэрэглэһэнэй ашаар 12-дохи СПТУ-гай һуралсалай байшан, 21-дэхи ГПТУ-да спортивна зал, 5-дахи ГПТУ-да столово, 11-дэхи ГПТУ-да складууд, 6 дахи СПТУ-да котельнэ, хоёр байратай зургаан гэр гэхэ мэтэ барилганууд бүтэжэ, ашаглалгада үгтөө бшуу.

Бусадшье училищинуудай материальна үндэһэ һууринь үргэдхэгдөө, бэхилэгдээ. Һуралсалай 20 кабинет шэнэлэгдэн һэльбэгдээ, элдэб шэнэ станогтой мастерскойнууд олошоруулагдаа, техническэ хэрэгсэлнүүд, һуралсалай пособинууд, хүдөө ажахын шэнэ техникэ (трактор, комбайн, автомашинанууд) абтаа. Хүдөөгэй 12 ПТУ-гай 11-дэнь һуралсалай-туршалгын ажахы байгуулагданхай. Тиигэжэ эдеэ хоолой програмые бэелүүлхэ хэрэгтэ тэдэ горитойхон хубитаяа оруулһан байна.

Асуудал: — Техническэ мэргэжэлэй училищинуудта шеф ёһоной туһаламжа үзүүлэгдэдэг гү?

Харюу: — Заатагүй ааб даа. Олон предприяти, ажахынууд өөрын харьяата училищитай ха юм. Жэшээнь, авиационно, локомотив-вагон заһабарилгын, хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээлгын, цементын заводууд, мяха-консервын комбинат, Хориин районой Анаагай совхоз болон бусад предприятинууд, ажахынууд өөр өөрынгөө училищиин материальна үндэһые һайжаруулха хэрэгтэ горитойгоор туһалдаг гээшэ. Энэ талаар «Главбурятстрой» нэгэдэл барилгын училищинуудта ябала туһаламжа үзүүлдэг болоо, холбоо барисаа байгуулаа гэжэ тэмдэглэхэдэ, урматай байна.

Гэхэ зуура прибор бүтээлгын завод яһала томо предприяти ха юм даа. Зүгөөр техническэ мэргэжэлэй училищида байшан мүнөө хүрэтэр барижа үгөөгүй. Харин 1-дэхи техническэ училищи котельнэ соо байрлаха баатай болонхой. Үгышье һаа, хүдөөгэй 11-дэхи ПТУ хүсэд баригдаагүй комплексдо хэдэн жэлдэ хүдэлжэ, һуралсал-хүмүүжүүлгынгээ хүдэлмэрие эмхидхэхэ талаар горитойхон бэрхэшээлнүүдтэй ушаржа байдаг. Тиихэдэнь тэрэниие харажал байгаад, Госкомсельхозтехникэ нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд һанаагаа опто зобоногүй.

Асуудал: — Һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шанарые техническэ мэргэжэлэй һургуулинуудта ямараар Та сэгнэнэбта?

Харюу: — Юрэнхы дээрээ һуралсалай шанар муу бэшэ. Дунда эрдэм олгодог ГПТУ-нуудта болон СПТУ-нуудта үйлэдбэриин һуралсалай амжалта 100 процент болодог, теоретическэ һуралсалаар ГПТУ-нуудта — 99 процент, хүдөөгэйхинүүдтэ— 100 процент, техникумдэ — 98,3 процент юм. «4» ба «5» гэһэн сэгнэлтэ дээрэ һурадаг һурагшадай тоо олошорно. Гэбэшье һуралсалай шанарые саашадань һайжаруулха зорилго табигдана гээшэ. Юуб гэхэдэ, үйлэдбэриие алишье талаһаань хүгжөөн, техническэ дэбжэлтые түргэдхэн, комплексно оньһожоруулга гээшые нэбтэрүүлэн, ашаа үрыень саашадань улам бүри һайжаруулха гэжэ партиин съездын шиидхэбэринүүд соо хараалагданхай. Тиимэһээ ерээдүйн хүдэлмэришэдэй мэргэжэлэй талаар бэлэдхэлые үндэр дээдэ хэмжээндэ хүргэхэ ёһотой болонобди. Тиимэһээ техническэ мэргэжэлэй һуралсалай зургаануудта ажалладаг багшанар, үйлэдбэриин һуралсалай мастернууд имагтал зааха юумэеэ мэдээд лэ, хэшээлэйнгээ сагые үнгэргөөд ябаха бэшэ, ерээдүйн хүдэлмэришэдэй үзэл бодолые хатуужуулан бүрилдүүлхэ үүргэтэй хүмүүжүүлэгшэд, ухаан бодолойнь һурган хүмүүжүүлэгшэд байһанаа мэдэрхэ зэргэтэй.

Мүнөөнэй хүдэлмэришэн хүн халаа дүрбэн тэгшээр болбосоронги, үзэл бодолоороо хатуужаһан байха зэргэтэй гэнэбди. Тиимэһээ техническэ мэргэжэлэй училищинуудта нийтын эрдэмэй үндэһэ заадаг багшанар тон ехэ харюусалгатай байһанаа мэдэрхэ ушартай. Илангаяа обществоведениин багшанар энээниие анхараа һаа, ерээдүйн хүдэлмэришэдэй үзэл бодолой бүридэлгэдэ горитойхон үүргэ дүүргэхэ. Партиин XXVI съездын материалнуудые, В. И. Ленинэй, Л. И. Брежневэй зохёолнуудые шудалха гээшэ ерээдүйн хүдэлмэришэдэй нангин уялга болоно.

XI табан жэлэй түрүүшын жэл түгэсэхэ тээшээ болоно байна. Энэ жэлдэ манай управлениин харьяата һургуулинууд 10 мянган залуу хүдэлмэришэдые бэлдэжэ гаргаа. Тэдэнэр ахамад үеын хүнүүдтэй хамта партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэлсэжэ эхилбэ гээшэ. Техническэ мэргэжэлэй училищи дүүргэһэн залуу хүдэлмэришэдые ажахынуудта, предприятинуудта һайнаар угтан абаа бэзэ, аха нүхэдынь тэдэнэй түрүүшын алхамые дүнгэн, хани халуунаар дэмжээ бэзэ гэжэ найдаха дуран хүрэнэ. Харин бидэнэй хүсэл юун бэ гэхэдэ, бэлдэһэн хүдэлмэришэднай бэрхэнүүд лэ байһай гэжэ оролдохо зон бээзбди.

Кабардино-Балкарай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо

ХАНИ БАРИСААНАЙ АГУУЕХЭ ХҮСЭН

Б. ЧАБДАРОВ,
Кабардино-Балкарай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ.

Намарай түрүүшын үдэр бүри Кабардино-Балкарай газар дайдада һаруул һайхан һайндэр — автономито республикын мүндэлһэн үдэр тэмдэглэгдэдэг юм.

Һүүлэй үедэ кабардинецүүдэй ба балкарецуудай ажабайдал танигдахагүйгөөр хубилаа. Манай ажабайдалһаа мииl нэгэ жэшээ харуулһуу. Второй Лескен тосхондо колхозой гэшүүн К. Кумакова ажаһуудаг. Зургаан үхибүүтэй һамгаяа орхёод, 1942 ондо тэрэнэй нүхэр фронт мордожо, тэндээ наһа бараа һэн. Совет засаг хүүгэдээ томо болгоходонь туһалаа, эрдэм номдо һургаа. Мүнөө гурбан хүбүүдынь эрдэмэй доктор, хоёр басагадынь эрдэмэй кандидат болонхой. Харин 1920 оной тоо бүридхэлэй ёһоор, кабардинецүүдэй дундаһаа 2 шахуу процентнь, балкарецуудай дундаһаа 1 процентдэ хүрэхэгүй зониинь лэ үзэг бэшэг мэдэхэ байһан юм. Эрдэм гэгээрэл хүгжөөхэ талаар республикын амжаһан гайхамшагта туйлалтанууд манай партиин ленинскэ национальна политикын үрэ дүн мүн болоно.

«...Революционно Россие тойрожо, сүлөөтэ нацинуудай тусгаар ба элдэб түхэлэй федерацинуудай бүлэглэлнүүд улам бүри олон болохо гэжэ би гүнзэгыгөөр найданаб, — гэжэ В. И. Ленин 1918 оной январиин 31-дэ Соведүүдэй III съезд дээрэ хэлээ һэн. Үнэхөөр һайн дураараа, худал хуурмаг ябадал гаргангүй, баалалтагүйгөөр федераци ургаха, тэрэ эбдэршэгүй юм. Бидэнэй тогтоожо байһан гүрэнэй байгуулалта, бидэнэй баримталдаг хуулинууд тэрэнэй эбдэршэгүй байлгын эрхим нүхэсэл болоно».

Совет гүрэнэй үндэһэ һуури табигшын эдэ үгэнүүдые хэлэһэн тэрэ үдэр, Моздогто Терек шадарай арадуудай түрүүшын съезд хүдэлмэреэ түгэсхэһэн байгаа. Съездын һунгаһан Терскэ арадай Соведтэ засаг үгэхэ гэжэ тэрэнэй делегадууд олонхиин дуугаар шиидхээ һэн.

С. М. Кировэй ба Г. К. Орджоникидзиин хүтэлбэри доро Хойто Кавказда совет засаг тогтоохын түлөө тэмсэл үшөө хэдэн жэл соо ябуулагдаа. Хожомынь нютагай партиин ба совет зургаануудые толгойлһон эндэхи бүлэг олон большевигүүд тэрээндэ хабаадалсаа. РСФСР-тэй сэхэ холбоотой кабардин арадай автономито областиие Горско АССР-эй газар дайдаһаа таһалха тухай тогтоол 1921 оной сентябриин 1-дэ ВЦИК баталан абаа һэн.

Жаран жэлэй туршада эртэ урдын энэ газар дээрэ социально-экономическа ба соёлой ехэ хубилалтанууд болоо. Мүнөө автономито республикын туг дээрэ дүрбэн орден яларна. Республикын ажалшадай шэн габьяата ажал иимэ шан хайраар тэмдэглэгдээ бшуу. Партиин саг үргэлжын анхарал оролдолго, агууехэ ород ба аха дүү бусад арадуудай туһаламжа хадаа ажабайдалай бүхы талануудта үзэгдөөгүй ехэ амжалтануудые туйлаха арга кабардинецүүд болон балкарецуудта олгоһон байна.

Мүнөөнэй индустриин, социалис хүдөө ажахын бата бэхи үндэһэ һууриие байгуулхын түлөө ажалшадай ябуулдаг тэмсэлые областной партиин организаци, арадай депутадуудай Соведүүд толгойлоо.

Арбадахи табан жэлэй эсэстэ Кабардино-Балкарида 1928 онойхитой сасуулхада, промышленна үйлэдбэриин хэмжээн хэдэн зуугаад дахин дээшэлһэн байгаа. Һүүлэй 15 жэл соо бүхы дээрээ үйлэдбэрилэгдэдэг хүдөө ажахын продукциин хэмжээн нэгэ хахад дахин, харин хүдөөдэхи ажалые электрын элшэ хүсөөр хангалга гурба дахин ургаһан байна.

Манай газар дээрэ тарижа ургуулагдаһан үрэһэ хүрэнгөөр России кукурузын полиин гурбанай нэгэ хубида жэл бүри тарилга хэгдэдэг. Горнягуудай, прибор бүтээгшэдэй, хибэс нэхэгшэдэй, ан үсхэбэрилгын шадабаритадай, бусадшье һалбаринуудай мэргэжэлтэдэй продукци ганса Советскэ Союзда бэшэ, мүн хариин олон гүрэнүүдтэ мэдээжэ юм. КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө мүрысөө автономито республикын ажалшад үргэнөөр дэлгэрүүлэнхэй.

Кабардино-Балкарида гүрэнэй университет, драмын ба хүгжэмэй гурбан театр, гүрэнэй «Кабардинка» гэжэ ансамбль, уран һайханай бүлгэмэй хэдэн арбаад арадай коллективүүд хүдэлдэг. Манай уран шүлэгшэд ба уран зохеолшод Кайсын Кулиев ба Алим Кешоков, Адам Шогенцуков болон Ганзиль Зумакуловагай номуудые ороной уншагшадай һайн ханинар мэтээр хүлеэн абадаг байһаарнь бидэ омогорхонобди. СССР-эй арадай артист дирижер Юрий Темирканов, Олимпиин чемпионууд Борис Шухов ба Сергей Рогожин үргэн олониитэдэ мэдээжэ.

Жаргалта уулын хормойдо (үниһөө хойшо манайда Эльбрусые тиигэжэ нэрлэдэг юм) Кабардино-Балкарай арадууд ажаһуужа, ажаллана. Манай ороной арадуудай жэлһээ жэлдэ бэхижэжэ байгаа агууехэ хани барисаатай тэдэнэр зоя жаргалаа холбодог юм.

(ТАСС).

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Нальчик, Соведүүдэй байшан; «Телемеханика» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй радиоаппаратура хабсаргагшад — ажалай түрүүшүүл (зүүн гарһаа) М. Калова, Л. Филимонова, С. Кулешова, М. Кажарова.

ТАСС-ай фотохронико.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

...ЛАЙ ЕХЭ ИЛАЛТА

...ОФИ. «Варна» гэжэ ...най хахад арал дээрэ... томо теплоэлектро... ...бүүдай нэгэн ажа... ...а ехэ илалта тэмдэг... Эндэ түрүүшын энер... ...ашаглагдаһаар 50 ...ард киловатт-час ...элшэ хүсэн үй... ...рилэгдэбэ. Долоо һа... ...түсэб бүхы экономиче... ...рэ дүнгүүдэрээ сүм ...лэгдээ. Жэлэй эхин... ...хойшо «Варна» гэжэ 3,5 миллиард ки... ...т-час элшэ хүсэ үйлэд... ...е. Энэнь 1939 оной... ...жэшэхэдэ, аяар ар... ...урба дахин ехэ боло... Тэрэшэлэн түлишэ ал... ...түлөө тэмсэлдээ ...иин коллектив ехэ ам... ...туйлаа гээд тэмдэг... Имагтал 1981 оной ...хойшо ТЭС 3,5 мян... ...тонно условно түлишэ ...анхай.

...Варна» гэжэ ТЭС совет... ...ар аха дүүгэй хани ха... ...най үрэ дүн мүн. Эн... ...дхогдоһон оньһон түхеэ... ...нүүдэй ехэнхи хубинь ...предприятинууд дээ... ...үйлэдбэрилэгдөө. Тиихэдэ ...инженернүүдтэй хам... ...совет мэргэжэлтэд хүдэл... ...байха юм.

ХАМЖААНАЙ ҮНДЭҺЭН ДЭЭРЭ

...ПРАГА. Силос хуряадаг ...ПС-35» түхэлэй комбай... ...зохёон бүтээлгэдэ Венг... ...Польшын ба Совет... Союзай мэргэжэлтэд ха... ...юм. Энэ шэнэ маши... ...1982 онһоо эхилжэ, Про... ...хотодохи «Агро... ...» гэжэ заводто үйлэд... ...лэгдэжэ эхилхэ юм.

...комбайн иимэ ту... ...хуушан машинанууд... ...үү һайн гэжэ сэгнэг... Тэрэ аяар 600 кило... ...маар хүнгэн байхаһаа ...түлишэ 15 процен... ...багые гаргашална. ...дэ мотооройнь хүсэн ...нэмээгдэнхэй.

«СПС-35» түхэлэй ком... ...СЭВ-эй гэшүүн-оро... ...дай захилаар эльгээг... ...байха юм гэжэ Просте... ...хотын «Агрострой» за... ...директор Франтишек ...нгорак мэдүүлһэн бай... Ойрын сагта ЧССР-тэ ...тал иимэ түхэлэй ком... ...нууд ороной поли дээрэ ...лэг болохо юм.

ГЭР БАРИЛГЫН ШЭНЭ КОМБИНАТ

БУХАРЕСТ. Харгита уез... Одорхеюл-Секуеск хо... ...шэнэ гэр барилгын ...комбинат ашаглагдаба. Тэ... ...жэл бүри хоёр мянган ...саргагдадаг гэр байра ...ажахын хэрэглэм... ...эльгээжэ байха юм. ...нь үнгэрһэн табан жэ... ...туршада үйлэдбэрилэг... ...гэрнүүдтэй тэнтэй ...бшуу.

(ТАСС).

«МАЙКОПОЙ» ШЭНЭ РЕЙС

СЛЮДЯНКА. Емельян Ярославскиин нэрэмжэтэ судоверфьдэ бүтээгдэһэн «Майкоп» танкер «Байгал» портдо амжалтатайгаар туршалга гараад, ашаглалгада оробо.

500 тонно ашаа шэрэхэ шадалтай шэнэ танкер Култук — Северобайкальск гэһэн замаар ашаа зөөхэ юм.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ЖАСАДА

УСОЛЬЕ-СИБИРСКОЕ. Хотын болон районуудай медигүүд жэлэй эхинһээ хойшо 6 мянга гаран түхэриг Совет эб найрамдалай жасада оруулаа.

Эгээл ехэ мүнгэн — 946 түхэриг наранлалгын байшанһаа ороһон байна.

Энэ хотын болон районой медигүүд жэлэй түгэсэтэр үшөө 10 мянган түхэриг суглуулха. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ нилээд ехэ болоно.

[«Восточно-Сибирская правда» газетэһээ].

ҮНДЭР НАҺАТА

Быркэ (Оловяннын район) тосхондо ажаһуудаг Илья Дмитриевич Лесников һая зуу наһатай болобо.

Илья Дмитриевич Чиндогатай гэжэ һууринда түрэһэн юм. Тэрэ 1904—1905 онуудай ород-япон дайнда хабаадалсаһан, эрэлхэг зоригойнгоо түлөө Георгиевскэ хэрээһээр шагнагдаһан, дэлхэйн нэгэдэхи дайнай үедэшье дайлалдаһан намтартай. Харин граждан дайнай үедэ Илья Дмитриевич партизан ябаһан байна.

И. Д. Лесников 1940 онһоо эхилжэ, Быркэ һууринда ажаһуунa. Тэрэ гурбан басага томо болгоо, 10 ашатай, 14 гушатай бэ 3 дүшэтэй болонхой. Эсэгынгээ, үбгэ эсэгынгээ ойн баярта олон тоото түрэлхидынь бултадаа суглардаг.

ХУРШЭНЭРЭЙ ҺОНИН

БААТАРАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Граждан дайнай баатар Г. Н. Аксеновто Приаргуньскда хүшөө бодхоогдобо. Тэрэ өөрынь нэрэмжэтэ үйлсэдэхи сэсэрлиг соо табигдаа.

Гавриил Николаевич Аксенов Урулюнгуй һууринда түрэһэн юм. Граждан дайнай үедэ Забайкальска фронтые командалагшын орлогшо байһан. 1919 ондо сагаантанда тэрэ баригдаад, тамалуулжа наһа бараһан юм.

Баяр ёһололой оршон байдалда бодхоогдоһон хүшөөгэй нээлгэдэ баатар сэрэгшын хүбүүд Анатолий Гаврилович Александр Гаврилович хоёр болон бусад түрэлхидынь, районой түбэй олониитэ хабаадалсаа.

ЗАБАЙКАЛИИН ГЕОЛОГУУДТА — ТУГ

«Читагеология» нэгэдэлэй нэрэ дээрэ Москваһаа баяртай мэдээсэл ерэбэ. СССР-эй ба РСФСР-эй Геологиин министерствэнүүдэй коллегинүүдэй болон геолого-бэдэрэлгын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай шиидхэбэриин ёһоор, байгша оной 2-дохи кварталай социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр нэгэдэлэй хоёр коллективтэ Улаан тугууд барюулагдаба.

Ашаа зөөлгөөр, эд бараанай эрьесээр, областиин хойнын районуудта, илангаяа БАМ-ай барилгашадай зонодо хүдэлжэ байһан геолого-бэдэрэгшэдтэ ашаа болзорһоонь урид шэрэхэ талаар бүхы технико-экономическа дүнгүүдээ дүүргэһэн управлениин хүдэлмэрилэгшэдтэ СССР-эй Геологиин министерствын шангууд барюулагдаа.

РСФСР-эй Геологиин министерство болон профсоюзай ЦК хоёр республиканска социалис мүрысөөнэй хоёрдохи кварталай дүн гаргаад, «Читагеологиин» нэгэдэлдэ Улаан туг болон нэгэдэхи мүнгэн шан олгобо.

Харин нэгэдэлэй коллективүүдэй дундахи мүрысөөндэ геолого-бэдэрэлгын Казаковско экспедици түрүүлжэ, нэгэдэлэйнгээ болон профсоюзай территориальна комитедэй дамжуулгын Улаан тугта хүртэбэ. Хоёрдохи һуури Забайкалиин геофизическэ экспедицидэ, 3-дахинь—Баруунай гидрогеологическа экспедицидэ олгогдоо.

[«Забайкальский рабочий» газетэһээ].

Хилын саанаһаа ТАСС АПН

АЮУЛГҮЙН СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

НЬЮ-ЙОРК. Энэ орондо эсэргүүгээр Урда-Африкын расис захиргаанай үүдхэһэн ээрхэг түримхэй ябуулга тухай асуудалые Анголын гуйлтаар ООН-ой Аюулгүйн Совет зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ.

135 танкын, 38 вертолёт болон артиллериин хабаадалгатайгаар расис сэрэгүүд ехэ хүсэтэйгөөр добтолон ороһон байна гэжэ Анголоһоо ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Э. ди Фигейреду зүбшэн хэлсэлгые нээхэдээ мэдээсэбэ. Баруунай империалис оронуудай худалдаһан «Мираж», «Импала», «Баканир» түхэлэй самолёдууд Анголын хото городууд болон тосхонуудта бомбонуудые хаяһан байна.

Баруунай империалис болон шэнэ түхэлэй колониалис оронуудай зүгһөө Урда-Африка политическэ, экономическа, сэрэгэй ба дипломатическа үргэн ехэ дэмжэлгэ абана гэжэ Анголын түлөөлэгшэ мэдүүлбэ.

Расистнуудай үүдхэһэн гутамшаг муухай ябуулганууд хадаа гүрэнэй мүрдэн хашаха зорилготой зэрлиг дошхон үйлэ хэрэг болоно гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Преториин зүгһөө үүдхэгдэһэн ябуулганууд Анголын бэеэ даапан байдалые, газар дайдынь бүрин бүтэн байлгые бүдүүлигээр хазагайруулһан ушар болоно гэжэ Э. К. Машингайдзе (Зимбабве) Африкын бүлэг оронуудай үмэнэһөө үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ. Преториин ээрхэг түримхэй ябуулгые сагааруулха гэһэн Вашингтоной һэдэгые тэрэ буруушааһан байна.

Анголодо добтолгые бүхы дэлхэйн арад зон, тэрэ тоодо Холбоото Штадуудһаа бэшэ Аюулгүйн Соведэй бүхы гэшүүд дураа гутан буруушаана гэжэ Кубаһаа ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Р. Роа Коури тэмдэглэбэ. Урда-Африкын нацистнуудай һаяхан Вашингтондо ошоходонь, хүндэмүүшэ халуунаар угтаһан ушар ЮАР-ай энэ һэшхэл убайгүй ябадалтай сэхэ холбоотой байна гээд хэлэжэ болоно. Анголодо эсэргүү гутамшаг муухай ябуулгын түлөө США харюусаха ёһотой.

Анголодо добтолһоной түлөө гэмые Урда-Африкын расистнуудтай хамта эдэниие зэбсэгээр хангаһан империалис гүрэнүүд хубаалдаха ёһотой гэжэ СРВ-гэй түлөөлэгшэ Ха Ван Лау мэдүүлбэ.

ГДР-эй, Мексикын, Бразилиин ба бусад оронуудай түлөөлэгшэд үгэ хэлэхэдээ, ЮАР-ай захиргаание эрид шангаар буруушаагаа.

Энэ түбиин урда хубидахи түүхын хүгжэлтые гэдэргэнь эрьюулхын тула Преториин гутамшаг муухай ябуулганууд Анголын арадай революционно туйлалтануудта зүрюугээр шэглүүлэгдэһэн байна гэжэ СССР-эй түлөөлэгшэ Р. С. Овинников хэлэбэ.

Империализмын, расизмын хүсэнүүдэй зүгһөө дэмжэгдэдэг дээрэһээ ЮАР сэрэгэй гутамшаг ябуулга үүдхэһэн байна гэжэ совет түлөөлэгшэ мэдүүлээ. Энээнтэй дашарамдуулан, Советскэ Союзай хараа бодол эли бодо юм гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэһэн байна. Бидэ Африкын арадуудай бэеэ дааһан байдалые, эрхэ сүлөөе халуунаар дэмжэнэбди.

Америкын түлөөлэгшэ Ч. Лихенстайн үгэ хэлэхэдээ, США-гай харата бодолые сагааруулхые оролдобо. Африкын арадуудтай Вашингтон «таларханa», эдэнэртэ туһалхаар «бэлэн» юм гэжэ тэрэ мэдүүлһэн байгаа. Теэд энэнь билдагууша муухай ябуулга болоно.

Аюулгүйн Совет энэ асуудалые зүбшэн хэлсэлгээ үргэлжэлүүлхэ.

ЗҮБЛӨӨН БОЛОБО

ВАРШАВА. Польшын томо ехэ промышленна предприятинуудай партиин организацинуудай нэгэдэхи секретарьнарай зүблөөн ПОРП-ын ЦК-да болобо. ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь С. Каня тэрээн дээрэ үгэ хэлээ. Тэрэ эршэмтэйгээр ябуулга хэхыень, арад зоной ажабайдалда хабаатай бүхы асуудалнуудые шиидхэхыень партиие уряалба. «Һаналаа нэгэдэлгэдэ» ээрхэг түримхэй хэлбэринүүдэй бии байһан тухай хэлэхэдээ, хуулинуудые хазагайруулга бүхэндэ засаг захиргаан шанга харюу сохилто үгэхэ ёһотой гэжэ С. Каня тэмдэглээ. Һүүлэй үедэ социально-политическэ байдал орёо хүшэр болоно байна гэжэ адагланабди гээд тэрэ хэлээ. Эдэ бүхы аюулта үйлэ хэрэгүүдые зайсуулан сарахын тула шухала хэмжээнүүдые абаха ёһотойбди. Хэрбээ социализмда аюул тохёолдуулагдаха болоо һаань, бүхы хэмжээнүүд абтаха юм. Ушарынь гэхэдэ, социализмда аюул тохёолдуулга манай бэеэ дааһан байдалда зүрюугээр шэглүүлэгдэнхэй бшуу.

* * *

ПОРП-ын ЦК-гай пленумые сентябриин 2-то зарлаха гэһэн шиидхэбэри ПОРП-ын ЦК-гай Политбюро абаба. Экономическа хубилалтануудай оршон байдалда социалис предприятинуудые хүтэлбэрилгын асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэ байна.

ЗАНАХА, АЙЛГАХА КАМПАНИ

ЛОНДОН. Хойто Ирландиин Ферман, Урда Тирон гэжэ округһоо Британиин парламентын общинануудай палатада һаяхан һунгагдаһан Оуэн Кэррондэ эсэргүү айлгаха ба занаха, мүрдэхэ, хюдаха кампани эмхидхэгдэнэ. «Эйчблогуудай» гүримые буруушаадаг национальна комитет гэдэг ниитын эмхиин эдэбхитэн Кэррон тэндэхи түрмэ шоронгуудта Роберт Сэндсын үлэсэжэ үхэһэнэй һүүлээр тэрэл округто һунгагдаһан байна.

Кэррондэй аха — Шимусэй байдаг гэрые үнэһэн тоборог болгоһон тэһэлэлгэ ээлжээтэ хорото ябуулга болоно. Аза болоходоо, тэрэ гэртэ байһан хэншье гэмтээгүй гэжэ О. Кэррон мэдүүлбэ. Эндэ эмхидхэгдэдэг олон мүрдэлгэ хюдалгануудай нэгэн тухай хэлэгдэнэ. Һунгалтын урда тээхи кампаниин үедэ тэрэнэй ахые хэдэ дахин буудаһан байгаа. Мүн протестан хархис этэгээдүүд һунгуулиин участогто ородог Лонг Кешэй концлагерьта тамалагдан хосорогшодой дурасхаал болгон хиидхэгдэһэн шаналалай хара тугуудые абажа хаяһан, Кэррондэ дуугаа үгэхыень уряалһан плакадуудые зорюута галдаһан юм гэжэ тэрэ мэдээсэбэ.

ЭРИД БУРУУШААНА

НЬЮ-ЙОРК. Анголын Арадай Республикадахи байдалые тогтуурингүй болгохо гэжэ США оролдоно. Тиин НРА-да эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулга хэдэг Преториин засагые Рейганэй захиргаан дэмжэнэ. Анголодо эсэргүү УНИТА-гай алуурша бандануудта туһаламжа үзүүлнэ, —гэжэ Урда-Африкын африкан-национальна конгрессэй зүгһөө ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг адаглагша Дж. Макатини пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ.

МАНАГУА. ЮАР-ай хархис засагаархид Вашингтоной зүгһөө дэмжэгдэн, Анголын арадай эрхэ сүлөөе хаһаха, МПЛА — Ажалай партиин хүтэлбэри доро хүндэ хүшэр тэмсэлээр олдоһон туйлалтыень усадхахые оролдоно, — гэжэ Дэлхэйн арадуудтай һаналаа нэгэдэлгын Никарагуагай комитет мэдүүлбэ.

ИРАНДАХИ БАЙДАЛ

ТЕГЕРАН. Эндэ тусхайтаар соносхогдоһоной ёһоор, августын 30-да Премьер-Министрэй канцеляриин байшан соо тэһэрэлгын болоһонһоо улам жалан, Иранай президент Мохаммед Али Раджаи, Премьер-Министр Мохаммед Джавад Бахонар алуулба.

Президент байгша оной июлиин 24-дэ энэ тушаалда һунгагдаһан байгаа. Премьер-Министр энэ жэлэй августын 5-дэ томилогдоо һэн.

Тегеранай радиогой мэдээсэлһэнэй ёһоор, Раджаи болон Бахонарые августын 31-дэ хүдөөлүүлбэ. Орон дотор табан үдэрэй национальна шаналал гашуудал соносхогдоо.

Президентын алуулһанһаа уламжалан, Иранда саг зуурын президентскэ совет байгуулагдаа. Конституциин үндэһөөр тэрэ ороной президентын уялгануудые бэелүүлнэ.

ВСМ-эй МЭДҮҮЛГЭ

ХЕЛЬСИНКИ. «Эб найрамдалые сахин хамгаалха гээшэ хүнэй эгээл үнэтэ баялиг, тэрэнэй гол эрхэ мүн» — гэжэ дэлхэйн хоёрдохи дайнай эхилһээр 42 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, 1981 оной эб найрамдалай уласхоорондын үдэртэй дашарамдуулан, эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй (БСМ) эндэ тараагдаһан мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

Буу зэбсэгүүдые худалдажа, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые худалдаһанай ашаар түбидэлхэн дээрэ туйлай ехэ аюул тохеолдуулжа байһан американ захиргаанай, сэрэгэй-промышленна комплексын удамаршадай политика энэ документ соо эрид шангаар буруушаагдана. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ракетно-ядерна шэнэ хэрэгсэлнүүдые Баруун Европын оронуудай газар дайда дээрэ тодхон табиха тухай НАТО-гай шиидхэбэрие Холбоото Штадуудай дэмжэһэн ушар «Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха, ОСВ гэжэ хэлсээе баталха асуудалнуудаар дээдэ хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөнүүдтэ хойшо татаһан убайгүй ябадал болоно».

«Американ правительствын энэ алхам бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалда туйлай ехэ аюул тохёолдуулна, арадуудай хүсэл эрмэлзэлдэ зүрюу харша байна...»

Эб найрамдалые хамгаалха, дай жүрөөдэгшэдэй харата ябуулгануудые зайсуулан сараха уряатайгаар ВСМ газар дэлхэйн эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдтэ хандаба.

БАЙГАЛАЙ БУУРАЛ ЗҮРГЭНҮҮДЭЭР...

Буряад оромнай, Байгал шадархи үзэсхэлэн байгаали хүн бүхэнэй hонирхол татадаг. Түрэл орон соогуураа аяншалагшад шиш, үльгэр дуунда оронон хизаарта заатагүй ерэжэ, сэдьхэлээ хандажа бусадаг гээшэ. Удаань хараhан үзэhэнөө, ябаhан олоhоноо нүхэдтөө, нютаг нугынгаа хүн зондо тобшо тодорхойгоор, уран гоёор хөөрэжэ, ниитын hонирхол бүришье ехээр үүсхэдэг болонхой.

Нёдондо жэлдэ аяар холын Белоруссиhаа минии үнинэй нүхэр мүн лэ манай «шэдитэ хизаараар» аяншалхаяа ерэhэн юм. Вячеслав Иосифович Алешка тушаалта ажалаараа, мэргэжэлээрээ аяншалгын зурэгнүүдтэй холбоотой хүн бэшэ юм. Тиигэбэшье жэл бүринэгөө амаралтада гарахадаа, холын аян замда мордоод, бэедээ замай тэмдэглэлнүүдэй дэбтэр, фотоаппарат «зэбсэглэжэ» ябадаг заншалтай. «Амаралта тухай түр зуура бодомжолходоо, ухаан бодолдоо өөрыгөө аяар Хойто эгэтэ Мүльhэн далайн эрьедэ гү, али Алас-Дурнада, үгы hаа Кавказай хадата оронор гү, али Дунда Азида «оложорхихош», — гэжэ Вячеслав Иосифович хөөрөө hэн. Һүүлэй жэлнүүдтэ Вячеслав Иосифович нүхэдтэйгөө хамта манай ороной Европын хойто захын нютагуудаар, Камчатка, Чукотко, Якад хизаарнуудаар аяншалан байха юм. Эдэ аяншалганууд айнгаа һүүлдэ В. И. Алешка Белоруссиин номой хэблэлдэ гурбан ном, үнгэтэ фото-зурагуудай ехэ альбом хэблүүлэн байна.

— Байгал далай, Буряад орон хүрэхые олохон жэлэй сэдьхэдэг болоhон хүм. Тэд энэ «шэдитэ далайтай» уулзалгада хүсэд бэлдээгүйбди гэжэ hанагша hэм. Һүүлэй хоёр-гурбан жэлдэ энэ холын аяншалгада нүхэдтэйгөө зорин бэлдээ гээшэбди, —гэжэ Вячеслав Иосифович хөөрөө hэн.

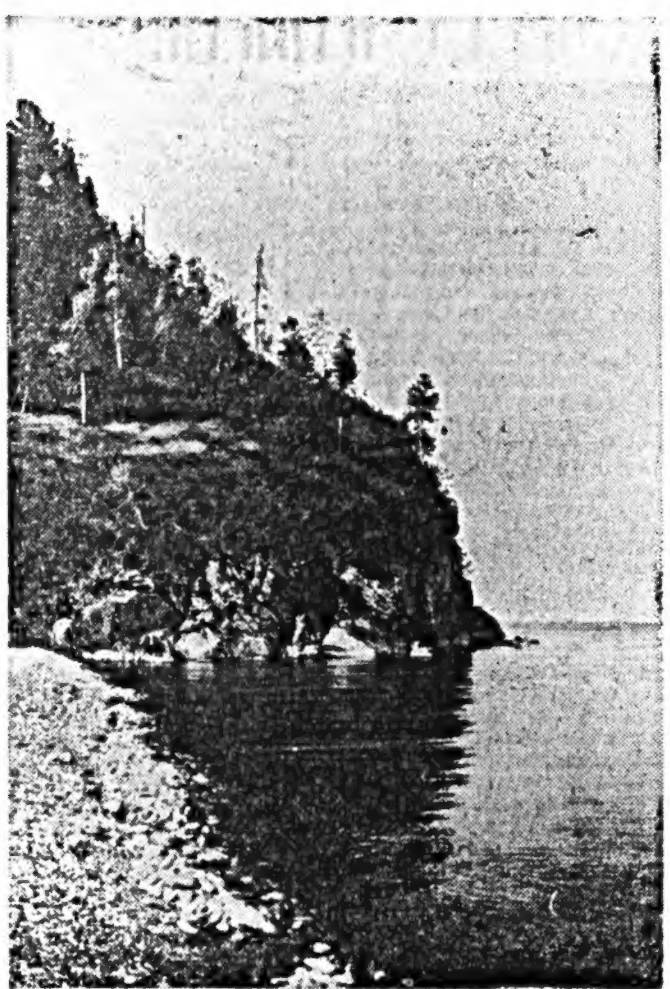
Минск хотоhоо Улаан-Үдэ хүрэтэр 7,5 мянган километр зайе хүнгэн машинаар 14 хоногой туршада дабажа гараhанаа хөөрөө hэн. «Энэ аяншалга бидэнэй сэдьхэлдэ одоо нэгэдэ шэдитэ зүүдэн, үльгэр шэнгээр үзэгдэжэ байхал» гээд айлшадмнай нэгэн дуугаар хэлээ hэнэй. «Үргэн даа Ехэ hайхан түрэл оромнай, ой модоор, тарлан, үнаар элбэг...» гээд нэгэнтэ бэшэ дуулаhан-байхабди гэжэ олон үзэгүй эдэ табан эрэлтэйшүүл хөөрэхэ юм.

В. И. Алешка Белоруссиин Компартиин Клецкэ райкомой нэгэдэхи секретаряар 1973 оноор хойшо ажаллана. Дунда hургуули дүүргээд, колхоздо бригадираар худэлөө. «Совет Армиин зэргэдэ алба хэжэ байхадаа, партиин гэшүүн болоhон намтартай. Минск хотодо Белоруссиин Хүдөө ажахын академи дүүргээд, удаань партийна дээдэ hургуулида hураhан юм. Энэ нүхэр комсомолой болон партийна худэлмэридэ эхэлөө. Табан жэлнүүдтэ түсэбүүдые дүүргэхын түлөө ажалладаг дунда эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлгын эдэбхитэй ехэ худэлмэри ябуулhанайнгаа түлөө Ленинэй, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордентуудаар болон медальнуудаар шагнагдаhан. Белоруссиин ССР-эй Верховно Совседэй депутат В. И. Алешкин ажалладаг Клецкэ район арбадахи табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэhэнэйнгээ түлөө КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Совседэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай Улаан тугаар шагнагдаа.

«Түрэл байгаали» гэжэ белорус хэлэн дээрэ гарадаг журналда Байгалай эрьеэр, Буряад ороноор ябаhан тухайгаа богонихоноор бэшээ hэмди, байн-байн сүлөө саг оложо, шэнэ ном бэшэхэ хүсэлэнтэйб, бэшэхэ юумэн олдохол байха. Танай нютагаар ябаhан тухайгаа мүрнүүдые, тэндэ абаhан хэдэн фото-зурагуудые эльгээгээбди» гэжэ Вячеслав Иосифович hаяхан манай редакцида бэшээ.

Бэшэhэн тэмдэглэлнүүдыень, зарим фото-зурагуудыень хэдэн хэhэгээр хубаарилан ниитэ гаршаг доро уншагшадтаа дурадханабди.

Р. ГАРМАЕВ.

А. Гринэй зохёолнууд соохи холын хото городууд, танигдаагүй гол мүрэнүүд, уhан далайе эрхэ мэдэлдээ абаhан эрэлхэг зоригтой морягууд, энхэргэн урин Ассоль зүүдэндэм харагдахаяа болиhоор үнинэй. Гэбэшье наhанайм ошохо тума ямаршьеб нэгэ гайхамшаг үзэгдэлтэй ушарха, байгаалиин агуу хүсэнэй нүлөө бэе дээрээ мэдэрхэ гэhэн хүсэлни буураагүй. Энэ удаа холыншье haa, зүрхэ сэдьхэлдэм хэзээдэшье дүтын алдар суута Байгалтай анда ёhоор танилсажа, амар мэндээ хэлсэхэ гэжэ шиидэбэб. Үльгэр домогууд соохидол арюун тунгалаг гү уhаншни, үнэр баян хэшэгээрээ урдынхидаал омогорхоно гүш, Байгал! Шамтай уулзангүйгөөр нэгэшье үдэр ажаhуужа шадахаяа болиhоноо нэгэтэ ойлгоhомни энэл даа. Тиимэhээл зоригойнгоо, бэе махабадайнгаа талаар бүхэриг хатуу, бата найдамтай дүрбэн нүхэдтэй суг шамдаа зорибобди. Юрэ hонюушархажа аяншалаа бэшэ, харин долгин дээрэшни хүсэ шадалаа туршахые, өөhэд өөhэдынгөө ажабайдалые дахинаа сэгнээд, бодомжолоод үзэхые шиидээбди. Агууехэ, гайхамшаг хүсэтэй үзэгдэлые хужарлан харахаяа хүсөөбди, хоморой шухаг ан амитадыешни, ургамал ногооешни, сэгээн сэнхир долгидыешни сэдьхэлдээ хадуужа, хадагалан ябахаар ерээбди.

Байгаали хүн түрэлтэндэ юунтэйшье сэгнэшэгүй баялиг — Байгалые бэлэглээ. Тинхэдэнь хүн түрэлтэн харюудань эршэтэ, зоригжуулма hайхан аялгатай дуунуудые зохёогоо. Эдэ дуунуудай hүроотэ хүгжэм сэжэдэмнай зэдэлжэ, эгээл түрүүшын уулзалгаhаа баяр омогорхолоор халяа бэлэй. Хүлтэг тосхоной баруун хойто үндэрhөө оршон тойроной налюу уужамые хаймадан зогсобобди. Эндэhээ Буряадай АССР-эй ниислэл хото Улаан-Үдэ, саашаа хадалиг дабаалиг харгыгаар Баргажанай-Адаг хүрэхэ зорилготойбди. Ушканьи аралнуудай, Баргажанай заповеднигэй аглаг тунга ой тайга, шэдхэ шэрэнги эгээл эндэhээ нюдэндэмнай харагдажа байхадал гээ hэн.

Сагай шэмэрүүн уларилда бүхэжэн хүдэржэhэн, hанаhанаа табидаггүй, зориhоноо заатагүй бүтээжэл haладаг хүндэмүүшэ хүнүүд хүсэлөө бэелүүлхэ хэрэгтэмнай туhа хүргөө. Баргажанай-Адагhаа уhан замаар саашалха ёhотой байгаабди. Баргажанай голой зүүн эрьедэ загаhанай комбинадай мэдэлэй элдэб янзын катернууд, онтосонууд барсайлдан харагдана.

Эндэhээ холо бэшэхэнэ үзэсхэлэн, үзэмжэтэй газарта хоёр палатка табижа хонолгондоо амарбабди. Далайн долгин шара элhэтэй эрье долёогоод саашалха зуураа юушьеб даа нюусаар шэбэнэhэндэл, ангама, шатама халуун үдэршье haань, уhаниинь булагайхидал сэб хүйтэн, шүдэ ташама, халдахын аргагүй гэмээр. Хадын хүтэл шэлэнүүд, бархайлдаhан хабсагай байсанууд, уhа сүмэлэн, шобхотон гонзойhон хушуунууд жэгтэй дүрсэ хэлбэритэй даа. Байгал гээшэмнай жэлэй ямаршье сагта дура буляамаар, обтомоор лэ: бодолгото болон дуураhандал аалин намдуу байхадаашье, хадын haлхяар хурылуулан үлеэлгэжэ, хөөhэ бушхан ордоhолходоошье, хүнэй нюдэ баясуулдаг. Улаан, шара хабсагайнуудые энээнэй урда тээ хаанашье хараагүй hэм. Хүхэлбиг сэнхир руу нюдэеэ онилгон haгад шэртэжэл, шэртэжэл бай гэмээр. Харасашни энээхэн сэлгеэн агаар соо шэнгэн тунаhандал. Нэгэ заримдаа юрэдөө хүрhэтэ газар дээрэшье, үльгэрэй ороной сэсэрлиг соошье байhанаа ойлгохоёо болимоор. Бата жагсаалда, хойно хойноhоо hубарин жэрылдэhэн шэнэhэд, хушадай хэдэн тэбэридэ багтахагүй алда бэеыень haнаандаа хэмжээд үзэнэб. Удаань жэжэхэн хайр шулуус эрхэлүүлэн миралзаhан долгиндо үлгыдүүлhэн, дүүжэндүүлhэн мэтэ мэдэрэлдэ абтаа hэм.

Эдэ бүхы хараhан үзэhэнөө саг дары зураглан бэшэхэ, бусадтай хубаалдаха дурамни хүрөө ааб даа. Гэхэhээ гадна саашанхи хөөрөөндөө бодото баримтануудта үндэhэлэгдэhэн аяншалгынгаа ушаралнуудые дурдахаб гэжэ уридшалан найдуулhууб.

Нэгэн далайн нюуса таабарине тайлбарилан мэдэжэ абахые hэдэгшэд ондо ондоо зүргөөр аяншалгада мордодог юм. Гэбэшье гансал зүргөөр — эсэхэ сусахые, сухарихые мэдэдэггүй зүргөөр дабшаа haа, Байгалай эльгэн хайрада, этигэлдэнь хүртэхэт. Байгаалида дурлалтай, түрэл газарайнгаа түхэл шарайе гүнзэгыгөөр шэнжэлэн шудалха гэhэн агуу эрмэлзэлтэйл haа, «Урагшаа, Байгал тээшэ!» гэжэ урмашан уряалмаар лэ.

...Иигээд лэ үглөөдэр аян замдаа гарахамнай. Загаhанай комбинадай судна дээрэ hуулсаад, Курбулик хүрэхыемнай эндэхид дурадхаба. Замдаа Святой Нос гэhэн хахад аралай, Ушканьи аралнуудай арюун тунга газарай үзэсхэлэнийе буулгажа абамаар, шэрэ будаг хэрэглэн уран зураг бүтээмээр, уянгата шүлэг зохёомоор ааб даа. Бэеэ зэhэнэбди. Нүхэдэймни — өөhэдымнай дунда «үбгөө» гэжэ нэрлэгдэhэн Казимир Антоновичой, эдеэ хоол амтатай зохидоор бэлдэдэг Викторэй, мүн аяншалагшадай ажабайдалые, тухашаралгануудые hайн мэдэхэ Сергей Владимир хоёрой гал тойрохо, унтарияа түхеэрхэ үедэнь haглагар hайхан хуша буулгахаар бэдэржэ ошобоб. Долгитон намхалзаhан элhэн дээгүүр ябахань хүндэшэг. Сагдуул модод, бэежээдүй бишыхан хушад элhэн cooho hугаран гарахые hэдэhэндэл өөдөө тэгүүлнэ. Эдэнние гэшхэхын аргагүй, хосорхо ха юм. Хэзээ нэгэтэ хүхэ тэнгэри руу хүсэтэ оройгоороо даллахагүйл.

Зунай үдэшын толон залиржа, гал бурма, шара улаан наран бэеэ даажа ядаhан, эсэнги янзатайгаар шүдэлиг хүхэ шэлэнүүдэй саагуур hолжорон оробо. Далай дороhоо абан haнаа алдажа, наранай hүүлшын элшэтэй хахасаба.

В. АЛЕШКА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Байгал дээрэ. 2. Байсын оройдо багжагар модон урганхай.

Авторай фото.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

Уласхоорондын шэнжэлэл

ЕВРОПЫН АША ТУЬЫН ХЭРЭГТЭ ЭСЭРГҮҮГЭЭР

Баруун Европые «хизаарлагдаhан» ядерна дайнай талмай болгохо гэhэн хараа шугамаа үсэд нэтэрүүгээр үргэлжэлүүлэн, Вашингтон өөрынгөө балмад муухай түсэбүүдые дэмжэхыень НАТО-гай талаар союзнигуудтаа баалалта хэhэн зандаа. Имагтал энэ ушартай холбоотойгоор США-гай оборонын министр К. Уайнбергерэй Британиин аралнуудта ошоhон ябадалые хараха хэрэгтэй. Тэрэшэлэн Вашингтоной баалалтаар Италиин правительство Сицилидэ американ далита 112 ракетэ тараан тодхохо шиидхэбэри абаhан гээшэ.

Эндэхи политическэ байдал шэнжэлэгшэдэй hанамжын ёhоор, Пентагоной эзэнэй Англи ошолгын зорилго хадаа Баруун Европодо ехээр буруушаагдажа байhан нейтронно буу зэбсэгые тараан тодхохо хэрэгтэ США-гай эгээл үнэн сэхэ союзнигые хэрэглэхэ ябадал болоно. Тэрэ зэбсэгые бүтээн гаргаха тухай шиидхэбэри США-гай президент Рейган hаяхан абанхай гээшэ.

Нэн түрүүн ФРГ, Англи ба Италида тараан тодхогдохо ба дунда зэргын зайда табигдаха американ ядерна шэнэ ракетэнүүд, тэрэшэлэн США-да үйлэдбэриин конвейер дээрэ табигдаhан нейтронно буу зэбсэг имагтал Европодо болохо дайнда зорюулагдана. Энэ арга боломжын баруун европынхидто оройдоошье таатай бэшэ байhан тушаа хэлэhэнэй хэрэг бии аал. Тэндэхи хүн зон Вашингтоной hанаашалжа байhан ядерна дайнай хохидолдо өөhэдыгөө оруулхые огтошье хүсэнэгүй. НАТО-гай зарим оронуудта американ «Першинг» ба далитай ракетэнүүдые тараан холгодо бэлдэлгэдэл адли нейтронно боеголовконуудые олоор бүтээжэ эхилхэ тухай президент Рейганай шиидхэбэриин бүхы дэлхэй дээрэ, тэрэ гаяа түрүүн Баруун Европодо ехээр зэбүүрхэн буруушаагдажа байhаниинь гайхалтай бэшэ. Норвегиин, Швециин, Голландиин ... түлөөлэгшэд, Англиин лейбористууд, Баруун Германиин олон социал-демократууд Рейганай «нейтронно ... бэрине буруушааhан байна».

Нейтронно зэбсэг «бэеэ хамгаалха шэнжэтэй, «ородуудай танкова добтолгодо сохилто үгэхэ» хэрэгтэй ... рюулагданхай гэhэн Вашингтоной ... халга улам ехээр үргэдэжэ байна ... руушаалгые замхаажа шадабагүй ... гэдэхеэр, Баруун Европын тон ... хүнүүд «совет сэрэгэй аюул» ... худал хуурмаг үгэдэ этигэнэ. ... хёор, бии болгогдоhон нейтронно зэбсэг ядерна дайнай hүжэржэ ... аюулые ехэдхэнэ гэжэ эндэхи ... hайн мэдэнэ.

Вашингтоной удамаршалгаар ... на дайнай аюулда нэрбэгдэжэ ... байhанаа баруун-европынхид мүн ... дэнэ. Вашингтон балмад бүдүүн «хүсэ хэрэглэхэ» ябадалда тэг... США-гай өөрынь бэшэ газар дээрэ ... хогдоhон ядерна зэбсэгүүдые (тэрэ до нейтронно) өөрынгөө мэдэлдэ ... гаха эрхэ бэедээ үлөөнэ. Ушар ... «ядерна зэбсэгүүд хэрэггүй», «нейтронно үхэлые зогсоохо!» — гэhэн уряа ... Европо түби дээрэ улам шангараан ... ностоно.

БЕГИН САДАДТАЙ ЮУН ТУХАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨ...

Кэмп-Дэвидтэхи үгэсэлгын талаар хамжагшад — Израилиин премьер-министр Бегин ба Египедэй президент Садат хоёрой арбан нэгэдэхи уулзалга Александрида боложо дүүрэбэ. Араб оронуудай газетэнүүдэй шэнжэлэгшэд энэ уулзалгыень араб арадуудта, нэн түрүүн палестинецүүдтэ эсэргүү зорюулагдаhан Кэмп-Дэвидтэхи үгэсэлгын талаар унтаршаhан «амгалан» байдалые hэргээхэ шэнэ hэдэлгэ гэжэ сэгнэбэ. «Палестинын автономи» гэжэ нэрлэгдэhэн асуудалаар байгша оной сентябрьда хөөрэлдөөгөө үргэлжүүлхэ тухай Александрида үгэеэ ойлгосолдоhон ушар энээн тушаа гэршэ боложо үгэнэ.

Хөөрэлдөөе hэргээн үргэлжэлүүлгэдэ үүсхэлшэн болоhон Израиль «автономи» гэдэг түсэбэйнгөө аша нүлөөгөөр Палестинын арабуудай сөрын национальна гүрэнние байгуулха эрхынь бодото бэелэлдэ haад тохёолдуулха гэжэ найдана. Бодото дээрээ Израилиин тала палестинецүүдые мэхэлжэ, тэдэнние американ-израиль-египет үгэсэлгэдэ хабаадуулха зорилготой «автономиин» үнинэй мэдээжэ вариант дурадхана.

Израилиин палестинецүүдтэ зохёон дурадхадаг «бэеэ даанхай байдалай захиргаанай» хараа бодолой ёhoop, Иордан мүрэнэй баруун бэедэ, Газай секторто хуули гаргаха ба гүйсэдхэхы засаг, полици ба аюулгүйе сахиха албан, уhанай ба газарай нөөсэнүүд сүм эзэмдэгшэдэй мэдэлдэ үлэхэ болоно. Палестинын бэеэ даанхай гүрэнние байгуулха арга боломжо сүм усадхагдана. Иигэжэ бодото дээрээ арабуудай газарые эзэмдэн абалгые хуулита болгохо тухай хэлэгдэнэ.

Араб оронуудай диилэнхи олонхи Палестинын «автономи» гэдэг тү... эрид шууд буруушаана. Палестинын арабууд өөhэдөө национальна ... hынь хэрэгтэ ямаршье туhа ... асархагүй тэрэ түсэбые мүн лэ ... шаана.

Израиль ба Египет хоёрой хоорондын харилсаа холбоое «гуримшуулха» хай асуудал Александрида зүбшэн ... hэн байна. «Гуримшуулга» энэ үгөөр Тель-Авивта экономическа, худалдаа наймаанай ба бодолойшье талаар Израилиин ... питалай Египет руу эзэрхэн ... байhание далдалха hэдэлгэ гара...

Сададай үгэ дууламгай, ... буулта хэдэг байхынь тула Израиль хүтэлбэрилэгшэд тэрэнэй ад... ямаршье нюуса далдагүйгөөр ... муухай заналта хэнэ. Бегинэй Садат уулзахын урдахана Израилиин ... дын хэрэгүүдэй министр Шамир ... шын, нэгэ талаhаа, «автономи» ба ... римшуулга», нүгөө талаhаа Синай хахад арал дээрэhээ Израилиин сэрэг... дые сүм гаргалга хоёрой хоорондо ... hаршагүй холбоо барисаан» бии ... мэдүүлhыень заналтаhаа ондоогоор ... нэхын аргагүй. Тэрэ иимэ мэдүүлгэ хэдээ, хэрбээ үгэ дууламгай байна гээшэ haa, Синайн хахад аралhаа ... хашье элhэ абангүй haлахаш гэжэ ... дадта ойлгуулhан болоно.

АНГОЛОДО ЭСЭРГҮҮ ХАРАТА ҮГЭСЭЛГ...

Арадай Анголодо эсэргүү Урда-Африкын республикын эзэрхэг түримхэй ябуулганууд бүхы дэлхэй дээрэ зэбүүрхэн буруушаагдажа байна. Холбоото Штадууд Урда-Африкын расис журамай Анголодо добтолон ороhонине буруушаахаhаа байха, Преториие энэ гэмтэ ябуулга хэхэ хэрэгтэ сэхэ тухиран түлхиhэн байха юм. США-гай гүрэнэй департаментын түлөөлэгшэ Д. Фишер, жэшээнь, үлүү гаратараа үгэ хэлэжэ, Намибиие сүлөөрүүлхын түлөө тэмсэжэ байhан СВАПО-гай патриодуудые «Африкын урда зүгтэхи байдалые эмхи гуримгүй болгоно» гэжэ гэмнэhэн байха юм. Тиихэдэ сенатор Р. Лугара иимэ мэдүүлгэ хээ: «Анголо США-да ехэ найдамтай тулгуури боложо шадаха, бидэнэр өөhэдынгөө хүсые харуулхын тула тэрэ арга боломжые хэрэглэхэбди».

ЮАР-ай расистнуудай ба США-гай империалистнуудай гадаадын политическэ хараа бодолнуудайнь адли байhан эли. Африкын түрүү үзэлтэй оронуудта «hургаал үгэхын», СВАПО-гай патриодуудые үгы хэхын тула Претори Анголын Арадай Республикада эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулга өмхидхэнэ, тиихэдэ Вашингтон Намибиие сүлөөрүүлхын түлөө тэмсэлшэд тушаа худал хуурмаг мэдүүлгэнүүдые хэжэ байгаад, Анголодо «соносхогдоогүй дайнай» тактикаhаа хүсэ шадалаа сэхэ харуулгада орохоор бэлэн байhанаа элирхэйлнэ.

НРА-да эсэргүү ЮАР-ай эзэрхэг түримхэй ябуулгын 1975 ондо панхарудталгаар дүүрэлгые США-гай дэмжэжэ эхилhэнhээ хойшо Сагаан байшан Анголодо эсэргүү политика нюуса далдагүйгөөр бэелүүлнэ. Баруунай томо гүрэнүүдэй дундаhаа гансахан США мүнөө болотор арадай Анголые мэдэрээгүй байhан зандаа. Луандада гарадаг «Жорнал ди Ангола» газетэ ... дүүрэн үндэhэ баримтатайгаар ... бэшэнэ: «Рейганэй захиргаанай за... хүтэлбэридэ ерэhэн сагhаа хойшо ... боото Штадууд Анголын революци... эсэргүү ябуулгаяа эрид шангадхан...

Вашингтон ба Претори хоёрой «... мос муухай үгэсэлгын» үг зорилго юун гээшэб? Хамтын хараа бодо... США ба ЮАР хоёр шэнэ байдал... хёон байгуулгада национальна ... тын замда гараhан африкан арад... haaд түбэг тохёолдуулхые оро... Тиигэхэ зуураа, Намибиин асуудал Нью-Йоркдо зарлагдахаяа байhан ООН-... ой тусхай сессиин урда тээ энэ ор... ерээдүйе шиидхэлгэдэ СВАПО-гай ... риодуудые хабаадуулхагүй, тэрэ арадта шэнэ түхэлэй колонизатор... дай үгэ дууламгай дахуул правител... во табиха гэжэ тэдэнэр оролдоно.

Намибиин газар дээрэhээ ба... лэгдэжэ байhан ЮАР-ай НРА-да ... гүү дайсан харша ябуулгануудые ... ры болюулха эрилтэ табиха зү... дэлхэйн олониитэ ООН-ой 435-дахи ... золюцитай зохилдуулан, Намибиин ... дүйе шууд түргөөр шиидхэхэ ш... байhание тэмдэглэнэ. Намибида ... Африкын сэрэгүүдэй байhан сагта, ... шингтоноор дэмжэгдэжэ байhан ... бэеэ даанхай хүршэ оронуудта эсэ... дайсан харша ябуулгануудаа хэхы... ла Намибиин газар дайдые саашашье хэрэглэхэ байhаниинь бүтэ... эли ха юм даа.

В. СЕРОВ,
И. МЯКИШЕВ,
С. КУЛИК.
(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Һургуулиин ехэ зорилгонууд» — түрүү бэшэг. «Һогооборишье үбhэн — hүридэ нэмэри» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «БАМ: үдэр үдэрэй хэрэгүүд». «Үсэгэлдэр БАМ-ай Буряадай участокта юун болооб?» — В. Чулиин эльгээhэн тобшо мэдээсэлнүүд. «Гусиноозерско ГРЭС-эй барилга дээрэ». «Эхилхэ эрхэ эрхимүүдтэ олгогдоо» — З. Сусловагай корреспонденци.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Партийна бүлэг фермэ дээрэ». «Өөhэдөө юу хэнэб?» — Е. Данзановагай статья. «Барилгада найдамтай үндэhэ hуури хэрэгтэй». «Тогтонижоролгын замаар» — Е. Тарасюгай статья. «Арбан нэгэдэхи табан жэлэй шатанууд». «Хүдэлмэришэдэй дутажа байhан эрхэ байдалда экономикын хүгжэлтые хангаха» — АПН-эй материал. «Хара hалхинhаа халхалан» — ТАСС-ай фото-мэдээсэл.

Гурбадахи хуудаhанда. «Кабардино-Балкарай 60 жэлэй ойдо». «Хани барнсаанай агууехэ хүсэн» — ТАСС-ай материал. «Уласхоорондын шэнжэлэл». «Социалис оронуудта» — ТАСС-ай суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Түрэл хотомнай өөрын мартагдашагүй шэнжэтэй байха ёhотой» — М.-Ж. Черниновэй статья.

АРАЙ ШАМАЙ ШҮҮБЭ

Манай «Локомотив» командын футболистнууд хоридохи уулзалгаяа өөрынгөө стадион дээрэ үнгэргэбэ. Сэхыень хэлэхэдэ, «Локомотивай» футболистнууд байгша онойнгоо наадануудые нэгэ жэгдээр үнгэргэнэгүй. Эдэнэр өөрынгөө стадион дээрэ наадахын урда тээ Эрхүүгэй, Ангарскын футболистнуудта горитойхон тоотойгоор шүүгдээд, бусажа ерэhыень hанахада харамтайл.

Манайда айлшаар ерэhэн Нижний-Тагилай «Уралец» команда мүнөөдөө үнгэргэгдөөд ябаhан хорин уузалгаhаа 26 очкотой болонхой. Тиигэжэ эдэнэр мүрысөөнэй таблицада түрүүшын табанай тоодо оролсонхой. Улаан-Үдын футболистнууд наадана түрүүшын дүхэригтэ эдэнэртэ айлшалхадаа, 0:1 тоотойгоор шүүгдэжэ ерээ hэн.

Өөрынгөө стадион дээрэ үнинэйшье наадаагүй «Локомотивай» футболистнууд уулзалгын эхилэн сасуу hайн добтолго эмхидхэжэ шадаба. Эндэ хододоо эрмэлзэл түгэс наададаг Валерий Михнов гансаараа шахуу гэхээр добтолон ороходоо, тоо нээжэ шадаа. Энээнэй удаа «Локомотивай» футболистнууд бүхы командаараа урагшаа дабшажа, баhал шанга добтолго эмхидхэбэ. Бүмбэгэ абаhан И. Черных тэрэнээ Михаил Пастуховто еэхэ дамжуулжа, хоёрдохи бүмбэгэ айлшадай воротада оруулагдашаба. Энээнэй удаа Улаан-Үдын футболистнуудай нааданайнгаа «жолоо» бага зэргэ hулаpуулaмсаар, айлшадай добтологшод нэгэ бүмбэгэ «Локомотивай» ворота руу оруулжархёо. Сэхыень хэлэхэдэ, «Локомотивай» хамгаалагшад Сергей Тутаев, Владимир Чумаков, Иван Ковалев гэгшэд hүүлэй хэдэн нааданuудта хабаадаагүй. Шалтагааниинь гэхэдэ, эдэнэр урда уулзалганuудта гэмэлтэhэн юм. Тиимэhээ хамгаалгань бага зэргэ hуладаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тиибэ яабашье, манай футболистнууд айлшадаа илажа, хоёр очко өөртөө бэшүүлбэ. Харин удаадахи нааданда хэр гэлдэхэ хаб [illegible] болонобди. Энэ наадан мүнөөдэр болохо. Манайда айлшаар Свердловскын «Уралмаш» ерэнхэй. Наадан үдэшын зургаан часhаа эхилхэ юм.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — Ф. Шиллер. «Дон Карлос» — Моссоведэй нэрэмжэтэ Гүрэнэй академическэ театрай фильм-зүжэг. 12.45 — Шэнэ hонин. 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ hонин. 15.35 — hуралсалай шэнэ жэлдэ зорюулагдаhан баримтата фильмүүд. 16.10 — С. Михалков. «Би баhал бишыхан байгааб». 17.10 — Литвагай ССР-эй габьяата артист Р. Катюлис наадаха. (Скрипкэ).

Улаан-Үдэ. 17.45 — «Байгал» программа (буряадаар). 18.10 — «Саян» «Хүдөөдэ ажалай халуун хаhа түлэгтөө».

Орбита. 18.30 — «Амар сайн, hургуули» — концерт. 19.00 — «Мэргэжэлэй техническэ hуралсалай системэдэ шэнэ жэлэй эхилhэнтэй дашарамдуулан». Мэргэжэлэй техническэ hуралсалай талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ А. А. Булгаков дамжуулгада хабаадаха. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00 — «Эрдэм наукын ажабайдал». 20.30 — «Меридиан» гэжэ дуунуудые М. Таривердиевэй трио гүйсэдхэхэ. 20.40 — «Кэти, вернись домой!» — уран hайханай телефильм. (Англи). 22.00 — «Время». 22.35 — «Москвагай уласхоорондын номой гурбадахи выставкэ-ярмаркын нээлгэдэ». «Номуудай аяншалга» — баримтата фильм. 23.25 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 23.40 — «hүүлшын хабар» — фильм-концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — «Хүн мүндэлхэл...» — баримтата фильм. 13.20 — «Шатарай hургуули». 13.50 — «Ботаника». 5 кл. «Ургамалай удха шанар». 14.10 — М. Шолохов. «Номгон Дон». 14.55 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүдэй программа. 15.15 — «Театрта таанад дуратай гүт?». 16.00 — «Биологи» 5 кл. «Географическа шэнэ нээлтэнүүдэй түүхэhээ».

Улаан-Үдэ. 17.00 — Мультфильмнүүд.

Орбита. 17.45 — «Стахановецууд» — телеочерк.

Улаан-Үдэ. 18.40 — Соносхолнууд. 18.50 — «Манай айлшан — Хакасси». 19.15 — «Харгы» — баримтата фильм.

Орбита. 19.55 — Дамжуулгын программа. 20.00 — Велоспортоор дэлхэйн чемпионат. Прагаhаа дамжуулга. 20.20 — «Нейтронно бомбо: хүн түрэлтэндэ эсэргүү үгэсөөн». Политическэ шэнжэлэгшэ И. Фесуненко дамжуулга хүтэлхэ. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». «Арба хүрэтэр тоолодог эшэгэхэн». 21.15 — «Хүгжэмэй абонемент». 22.00 — «Время». 22.35 — «Дорога на Рюбецаль» — уран hайханай фильм. 24.00 — Классическа барилдаагаар дэлхэйн чемпионат. Норвегиhээ дамжуулга.

САГААН УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, зарим нютагуудта саг зуура бороо орохо. Баруун хойноhоо секундын 6—11 метр хүсэтэйгөөр haлхилха. Үдэртөө 12—17 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

Улаан-Үдэдэ шииг нойтон орохогүй, баруун хойноhоо секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр haлхилха. Үдэртөө 14—16 градус дулаан байхаар багсаамжалагдана.

Сентябриин 2—3-най үдэрнүүдтэ сэлмэлгэтэй, бүрхэлгэтэй байха, зарим нютагуудта саг зуура бороо орохо. Баруун тээhээ секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр haлхилха. Һүниндөө 3—8 градус дулаан хонохо, ... нюруу дээрэ багахан ... руу унаха. Үдэртөө 14 ... градус дулаан болохо хү... леэгдэнэ. Зарим район... 0 градусhаа 8 градус... тэр дулаан болохо ...

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор — 2-54-54, приемная — 2-54-93, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76 отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, информации — 2-34-05, перевод — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-35-95, машинное бюро — 2-57-63 фотолаборатория — 2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-02470. Заказ № 201. Индекс ...